

I N H O U D S O P G A V E

Oranjepopulisme CÉCILE LAPRÉ	2	Een nieuwe koning – fijn of niet? ROB van GRIEKEN	21
De Koningin SANDER BROUWER	5	Les in democratie uit Sierra Leone LEX VINK	22
Monarchie en het vrijdenken FONS TEL	6	De neus van Wilhelmina ANTON van HOOFF	23
Koningschap en atheïstisch humanisme JAN WILLEM NIENHUYS	7	Het klokje van zeven uur en dus... JAN van der WERFF	26
God, koning en vaderland BRAM de JAGER	9	Besnijdenis is toch al verboden? ANTON van HOOFF	27
Van Duitsen bloed JAN van der WERFF	10	Droondreiging LEON WECKE	28
Zo maar wat republikeinse gedachten GERHARD ELFERINK	11	Moslims, homohaat & pleeggezinnen ENNO NUY	29
Koningsdag ANTON van HOOFF	15	<i>REACTIES</i> Beste Cécile GERHARD ELFERINK	30
Idee! CÉCILE LAPRÉ	15	De voorzitter is niet overtuigd FRANS van DONGEN	30
Alledaags vrijdenken en de monarchie WIM AALTEN	16	Israël GIJS STAVINGA	31
De doodlopende weg van de monarchie	19	Een nieuwe paus HANS LOUIS KOEKOEK	32
Droom GERHARD ELFERINK	20		

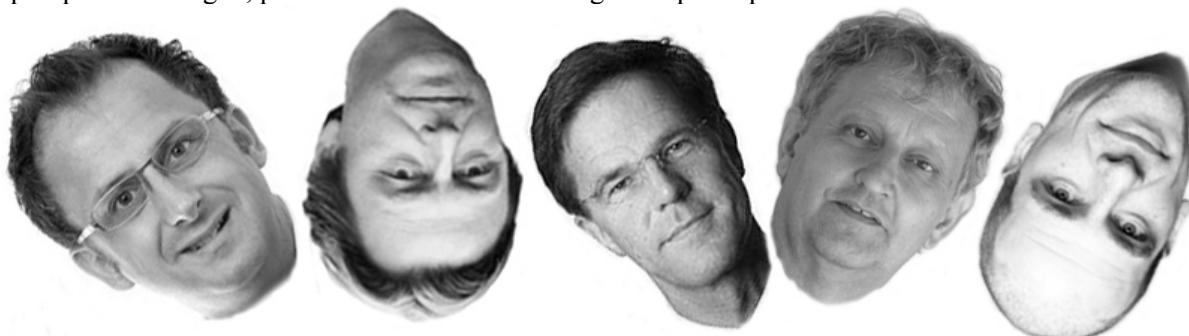
Oranjepopulisme

Drs. CÉCILE LAPRÉ, grootmoeder

Verkoop Oranjewaan

Bent U ook al doodgeknuffeld met aanmoedigingspraatjes om vooral de voortzetting van de monarchie heel heel leuk te vinden? Eenmaal per dag wordt er de laatste maanden wel een item over de monarchie op tv onder de aandacht van het publiek gebracht. En deze goed geregisteerde campagne wordt door de rest van de media direct overgenomen.

Jeroen Snel, EO Presentator “Blauw bloed”, Hans Wijers (D66) Nationaal Comité Inhuldiging, Mark Rutte, voorzitter Ministeriele Commissie Troonswisseling, Eberhard van der Laan, burgemeester van Amsterdam, het Nationaal Oranje Comité en zelfs Diederik Samsom rollen over elkaar heen met hun oproepen tot vreugde, positief denken en saamhorigheid op 30 april.



Hans Wijers verwoordde zenuwachtig via tv dat zijn Comité invulling wil geven “aan de nadrukkelijke wens van het koningspaar, dat de inhuldiging door alle Nederlanders in gezamenlijkheid zal worden gevierd!” Wat nu, krijgen we zo'n slecht geïnformeerd staatshoofd, die niet weet dat meer dan 1/5 deel van de inwoners van Nederland helemaal niet zo geporteerd is van het leven in een ouderwetse monarchie? Of is dit de onvoorzichtige uitlating van de heer Wijers die niet meer weet hoe hij zijn oranjewaan moet verkopen?

Er moeten door de basisscholen hals over kop “Koningsspelen” met een bijbehorend “Koningsontbijt” vrijdag de 27ste april georganiseerd worden. En bij de meest originele uitvoering zal het aanstaande koningspaar misschien op bezoek komen. De landelijke organisatie van basisscholen heeft al verbolgen laten weten, dat de organisatie van de “Koningsspelen” en het “Koningsontbijt” op zo'n korte termijn vrij moeilijk te realiseren is. Voor die activiteiten zijn bv. zo snel geen sportterreinen beschikbaar.

Er moet door medelanders een “Droom voor Nederland, ter inspiratie aan de toekomstige koning” aan het Nationale Comité Inhuldiging worden opgestuurd. Hoe kun je zoiets voorstellen? We hebben toch niet meer met een absoluut monarch te doen, die in staat is om onze wensen te vervullen?

Ten slotte moet nog een zgn. “Koningslied” geschreven en gecomponeerd worden. Wij Nederlanders zullen het allemaal moeten repeteren. Over de melodie van het “Koningslied” is nu echter al door meerdere mensen beweerd, dat de heer John Ewbank, de aangestelde componist, plagiaat gepleegd heeft, door de melodie van de band Surrender uit Zeeland te dupliceren. Hun nummer “Bie Heweld” uit 1997 heeft inderdaad een identieke tune. Moeten we met oplichters, die vanwege de geldelijke beloning plagiaat plegen, in zee gaan? Moeten we met zo'n lied ons toekomstig staatshoofd toezingen?

Financiën van de BV Oranje

Nu we het over een geldelijke beloning voor verrichtte diensten hebben gehad, zullen we het inkomstenpatroon van onze monarchie wat nader bekijken. Volgens de Belgische hoogleraar Prof. Dr. Herman Matthijs, die al zes maal jaarlijks de kosten van Europese staatshoofden heeft berekend, heeft Nederland momenteel het duurste koningshuis van West-Europa. Het Nederlandse koningshuis is meer dan vier keer zo duur als het Spaanse koningshuis, terwijl koning Juan Carlos dit jaar nog 7% gekort wordt op zijn budget van 8,2 miljoen euro voor zijn familie, hun personeel en de onkostenvergoedingen. De Rijksvoorlichtingsdienst heeft al bekendgemaakt aan RTL Nieuws, “dat het salaris van Koningin Beatrix niet omlaag gaat.”

Hoe duur zijn de West-Europese staatshoofden? (Volgens Matthijs en een aantal inwoners volgens de site Europa Nu)

Land	Staatshoofd	Kosten in euro	Transparantie*	Aantal inwoners
Frankrijk	president	111.7 miljoen	18 (alle kosten meegenomen)	65.631.000
Nederland	koningin	39.4 miljoen maar ca. 110 miljoen	11 (zonder kosten bewaking etc.) (Incl. deze kosten)	16.731.000
Verenigd Koninkrijk	koningin	38.2 miljoen	14	63.322.000
Duitsland	bondspresident	30.7 miljoen	12	81.306.000
Noorwegen	koning	25.2 miljoen	9	4.707.270
België	koning	14.2 miljoen	7	10.438.000
Zweden	koning	13.9 miljoen	7	9.104.000
Denemarken	koningin	13.2 miljoen	8	5.593.000
Luxemburg	groothertog	9.2 miljoen	7	509.000
Spanje	koning	8.2 miljoen	10	47.043.000

* Prof. Herman Matthijs waarschuwt, dat de kosten lastig te vergelijken zijn door gebrek aan transparantie. Hij heeft daarom een code ontwikkeld om deze aan te geven. Hoe hoger het getal van de code hoe transparanter. In Nederland werden in 2009 nog de kosten van het koningshuis volgens hem berekend op 110 miljoen euro, doch door het niet meer opnemen van de kosten van beveiliging en andere kosten, kwam men met de laatste jaren met de berekening op 39.4 miljoen euro.

Toch zal men, als men de kosten voor onze monarchie vergelijkt met een land als Frankrijk met 4 x zoveel inwoners, Duitsland met zelfs 5 x zoveel inwoners en Spanje, dat minder dan 8.000.000 euro per jaar uitgeeft met 3 x zoveel inwoners, tot de conclusie moeten komen dat de kosten van onze monarchie extreem hoog uitvallen.

Aan het begin van de 19de eeuw heeft ons koningshuis een goudmijn aan financiële rechten bedongen. Men kreeg het belastingvrije recht:

- A. Een jaarlijks inkomen van de Nederlandse Staat te verkrijgen;
- B. Een vermogen te bezitten;
- C. Te erven;
- D. Goederen te mogen invoeren.

Onze Grondwet is al vele malen sindsdien herzien, maar aan de belastingvrije rechten van BV Oranje is nooit getornd.

Doordat het vermogen belastingvrij is, kan de belastingdienst de vraag niet beantwoorden hoe groot het vermogen van BV Oranje is. Je zou nog kunnen proberen via de meldingsplicht van aandeelhouders, die 5% of meer aandelen van een onderneming bezitten, nog enig inzicht te krijgen over het vermogen van de fam. Oranje-Nassau.

Helaas zijn de aandelen door BV Oranje slim in verschillende financiële constructies ondergebracht, zodat ze niet onder de 5% meldingsplicht vallen. Bekend is in ieder geval dat de fam. Oranje-Nassau, door de erfenis van Koningin Wilhelmina, die eigenaar van de Bataafse Olie Maatschappij BPM was, die later opging in de Shell en daarvan 25% van de aandelen bezat, behoorlijk geïnteresseerd is in de olie en gasexploitatie.

Ook de ABN AMRO Bank, met als bakermat de Nederlandse Handelsmaatschappij in 1824 opgericht door Willem I, zal volgens velen nog connecties hebben met de fam. Oranje-Nassau. Maar welke banden deze bank nog met de fam. Oranje-Nassau onderhoudt, is helaas ook niet op te sporen. Dit geldt natuurlijk voor al hun niet transparante andere investeringen.

De verschillende schattingen van het vermogen van de familie Oranje-Nassau die nu al 200 jaar zo'n lucratieve positie in Nederland heeft ingenomen, komen tussen de 1.500.000.000 en 60.000.000.000 euro.

We gaan nu over tot het uitsplitsen van het jaarlijks inkomen van het Koningshuis Oranje-Nassau. Alweer volgens Prof. Dr. Herman Matthijs is het volgens de volgende componenten opgebouwd.

Kostenpost	Bedrag in euro
Salaris koningin Beatrix	830.000
Kosten personeel en materieel koningin Beatrix	4.358.000
Salaris prins Willem-Alexander	246.000
Kosten personeel en materieel prins Willem-Alexander	1.152.000
Salaris prinses Máxima	246.000
Kosten personeel en materieel prinses Máxima	384.000
Personeel Koninklijk Huis	17.631.000
Materieel Koninklijk Huis	7.817.000
Luchtvaartuigen	1.107.000
Onderhoud Groene Draeck	47.000
Reizen naar Caribisch deel koninkrijk	80.000
RVD	1.375.000
Totaal per jaar	39.400.000

U zult zich misschien afvragen waarom tweemaal Kosten personeel en Materieel Koninklijk Huis moeten worden opgevoerd. Dat komt omdat tot voor enige jaren geleden het salaris van Beatrix, Willem-Alexander en Máxima nog als **een post** werd genoteerd. Dat wil zeggen salaris + persoonlijke kosten = als **een kostenpost** afgebeeld. Voor koningin Beatrix was dat dan $830.000 + 4.358.000 = 5.188.000$ euro per jaar. Voor Willem-Alexander kwam dat op $1.398.000$ euro per jaar en voor Máxima kwam het op 630.000 per jaar.

Dat leek op papier wel heel ver weg van de Balkenende norm en fluks werden de luxe jurkjes, schoenen, sieraden, flitsende auto's, privéreisjes etc. geboekt als aparte kosten van een koninklijke status. Dat daarna aan de kostenrekening nog een tweede maal koninklijke status toegevoegd moest worden was niet belangrijk.

Een legaal corrupte BV Oranje in stand houden?

Men kan toch moeilijk volhouden dat een staatshoofd “een Samenbindend Boegbeeld van onze Natie” is als zij of hij in een spagaat ook zijn lucratieve eigenbelangen in het oog moet houden.

Het deed heel wat vrienden en mij goed om te vernemen dat de Zwitserse bevolking per referendum de legaal corrupte excessieve salarissen en de bonuscultuur bij banken, ondernemingen en overheidsinstellingen afkeurde. Hoewel door behoudende partijen dreigend voorspeld werd dat het bedrijfsleven dan elders zijn heil zou zoeken, heeft maar liefst 68% van de kiesgerechtigde bevolking zich tegen het legaal zakkenvullen uitgesproken. Meer dan 2/3 van de Zwitserse kiezers behielden hun gezond verstand! Men wil nu bij wetswijziging de aandeelhouders laten beslissen over het salaris (zonder bonus) en overtreding daarvan met drie jaar gevangenis straffen. Dus geen halve maatregelen.

Het wordt nu begrijpelijk waarom eerst wat cijfertjes doorgespit moesten worden om te analyseren op welke wijze ons land zich overgeeft aan de legale zakkenvullerij van ons koningshuis. Temeer omdat de monarchie als icoon van nog veel meer legale zakkenvullers wordt gezien. De slogan: “Wij ook, want zij ook” wordt daarbij graag gebruikt.

De managers en hogere staf van o.a. beursgenoteerde ondernemingen, banken, verzekeraars, zorgverzekeraars, ziekenhuizen, zorginstellingen, woningcorporaties, pensioenfondsen, universiteiten en hogescholen, consultancies etc. vallen onder de huidige omstandigheden onder bovengenoemde categorie.

Wat doen onze volksvertegenwoordigers tegen deze ongewenste situatie?

Voor belangrijke zaken is in Nederland in tegenstelling tot Zwitserland geen plicht tot het houden van een zgn. bindend referendum onder de inwoners. Wij zijn volgens onze Grondwet helaas een vertegenwoordigende democratie. Nederlanders kunnen alleen hun stem uitbrengen op partijvertegenwoordigers met een vrij vaag partijprogramma, die ze nauwelijks kennen. Maar de gekozen volksvertegenwoordigers dan? Hoe oordelen deze personen, die over het algemeen goed opgeleid zijn, over

het bovenomschreven probleem? Gaan die echt 30 april één voor één de eed van trouw zweren of de gelofte aan trouw afleggen aan Willem-Alexander? Gaan ze echt de volgende vernederende zin uitspreken: **“Wij zweren (beloven) dat wij Uw onschendbaarheid en de rechten van Uw Koningschap zullen handhaven”**?

Hoogleraar Staatsrecht aan de Universiteit van Leiden Wim Voermans vindt dat deze middeleeuwse toestanden volgens de Grondwetswijziging in 1983 ontoelaatbaar zijn. Daarin werd nl. deze eed uit de Grondwet geschrapt. Hij brengt naar voren: “want door zo'n loyaliteitsverklaring – zelfs al heeft die weinig juridische waarde – beperkt deze linksom of rechtsom de handelingsvrijheid van volksvertegenwoordigers.

Mag je na zo'n eed nu nog wel of niet kritiek hebben op de persoon van de Koning, dan wel op de monarchie? Moreel zal iedereen zich toch een beetje gebonden voelen. En dat past niet in de huidige verhoudingen.” *Volkskrant 16 februari 2013.*

Maar helaas, buiten de dappere Kamerleden Sadet Karabulut en Farshad Bashir, beiden van de SP, heeft (*tot het moment van schrijven, red.*) geen van onze andere volksvertegenwoordigers te kennen gegeven zich van de bovenomschreven eedsaflegging te willen onthouden.

Zal het alsnog gebeuren, dat meerdere van onze volksvertegenwoordigers deze vernederende handelingen weigeren? Duidelijk zullen aangeven dat ze onze legale bananenmonarchie zo niet langer accepteren? Ik hoop dit van harte.

Ik hoop dit van harte

- voor die honderdduizenden werklozen van wie de Werkloosheid Wet misschien in tijd gekort wordt.
- voor al die basiskrachten in de zorg, wier schamele loon op een nullijn dreigt te worden gehouden.
- voor al die mensen die wegens de versoepeling van het ontslagrecht hun baan dreigen te verliezen.
- voor al de studerende die met te hoge studietoelagen belast zullen worden.
- voor die mensen die door de deurwaarder gedwongen, hun huis dreigen te verliezen.
- Ik hoop het van harte voor de ouderen, die aan hun lot overgelaten dreigen te worden, nu hun opvang wordt afgebouwd.
- voor mijn kinderen, mijn acht kleinkinderen en natuurlijk voor alle mensen die in een menselijke samenleving in Nederland willen wonen.

Als ik toch een wens voor de toekomst van Nederland mag uitspreken, dan hoop ik dat dit tweegesprek plaatsvindt:

Beatrix: “Alex, ik treed af, ik schaf de monarchie af en geef ons kapitaal terug aan de Nederlanders.”

Alex: “Maar moeder... en ik dan?”

Beatrix: “Jij volgt een cursus sportcoach en anders ga je maar naar de voedselbank. Die is er dan ook voor jou.”



De Koningin

Geen zin zegt de koningin.
Neerlands beloning een Koning!
Hij komt wel uit het water en
heeft een duitse vader, maar Nieuwe koningin,
**Wassie een beetje vent,
dan werd ie PRESIDENT!**

Sander Brouwer

Monarchie en het vrijdenken



FONS TEL (1941, Haarlem) is momenteel werkzaam als consulent bij Stichting De Einder.

In hoeverre accordeert de monarchie met het gedachtegoed van een vrijdenker? Volgens mij van geen kant. Als goed vrijdenker moet je dan wel met redelijke argumenten komen om de pertinente dissonantie tussen monarchie en vrijdenken tot klinken te brengen. Laat ik daarom enkele argumenten noemen.

1. De monarchie is een antiquarisch staatsbestel uit de tijd dat het merendeel van de bevolking geloofde in de almacht van de vaderfiguur. De koning was de representant van de *pater familias* die zoveel macht had dat hij ook na zijn dood nog greep had op het aardse gebeuren. Eigenlijk was hij god op aarde – de alleenheerser (monarch) die niet alleen het doen, maar ook het denken van zijn onderdanen bepaalde. Van vrijheid, laat staan vrijdenken kon dan ook geen sprake zijn, anders dan in het geheim.
2. Natuurlijk heeft de moderne parlementaire monarchie, zoals die nu bij ons vigeert, niet meer die sociaal-politieke invloed van toen. Maar het principe blijft gelijk: erfelijke bloedlijnen bepalen wie gekroond wordt en daarmee formeel aan het hoofd van de natie komt te staan. En ook al zijn de monarchale functies voor het merendeel ceremonieel, het democratische principe dat de bevolking bepaalt wie aan het hoofd van het land staat, wordt daarmee gefrustreerd.
3. Koningsgezinde mensen hebben het er vaak over dat het koningshuis een bindende factor is die een gekozen president niet zou hebben. Maar deze bindende factor (die ik niet zal ontkennen) geldt slechts voor een deel van de bevolking – een deel dat veelal op ander gebied ook bindingen heeft: kerk, dorp, Oranjevereniging en dergelijke folklore. Deze sociale verbanden zijn leuk voor de mensen, maar hebben niets met democratie en politiek van doen. Vrijdenkers zal je daar niet of nauwelijks bij vinden.
4. Een vrijdenker wijst mijns inziens al die sociale verbanden af die door bloed- en bodembanden gevoed worden. Het monarchale staatsstelsel sanctioneert met haar erfelijke machtsverhoudingen dergelijke sociale verbanden en moet alleen al om die reden afgewezen worden.
5. Het monarchistische stelsel komt voort uit een denkwereld waarin niet het individu, maar het collectief centraal staat. Een dergelijke denkwereld zit vol met waanideeën en dogma's op allerlei gebied (politiek, religieus, familiaal, enz.), die door machthebbers worden gevoed, met geweld worden verdedigd en hen versterken in hun machtspositie.
6. En *last but not least*: het principe van de monarchie berust in wezen op een godsgeloof. Alle monarchen beroepen zich erop een door goddelijke macht gesanctioneerde roeping te hebben om het volk tot eenheid te brengen. ('Zo waarlijk helpe mij God almachtig.') Dit principe staat lijnrecht tegenover het vrijdenken.

Kan ik nog iets positiefs zeggen over de monarchie? In historische zin zeker, want zonder monarchieën zou waarschijnlijk de natievorming heel wat moeizamer op gang gekomen zijn. En hoewel het begrip nationalisme nu een dubieuze klank heeft gekregen, heeft het de mensheid destijds verenigd in grotere verbanden die tot meer welvaart hebben geleid. Ook zou je nog kunnen aanvoeren dat vele monarchen kunstliefhebbers waren en de kunsten hebben bevorderd. Deze liefhebberij ging wel ten koste van 'de heffe des volks' die in grote armoede leefde, maar wij genieten daar nu wel van. Misschien is er nog wel wat te bedenken, maar dat moeten anderen dan maar zeggen.



Twiet twiet

"... van Duitschen bloed..." Nou snap ik waarom W.A. op de troon komt!

Jan Bontje

Koningschap en atheïstisch humanisme



JAN WILLEM NIENHUYS (1942) was universitair docent wiskunde en is secretaris van Stichting Skepsis - <http://www.skepsis.nl/>

De discussie over het koningschap lijkt oppervlakkig weinig van doen te hebben met het atheïstisch humanisme. Formules als 'Wij, bij de gratie Gods...' zijn dode letters, en voorlopig is de meerderheid van de Nederlanders wel tevreden met de Oranjefolklore. Wie zich afvraagt waar toch die massale uitstortingen van sympathie vandaan kwamen naar aanleiding van de aankondiging van het aftreden van koningin Beatrix, zou kunnen bedenken dat alle kranten natuurlijk al een katern klaar hadden liggen voor het geval van een plotseling overlijden van de vorstin. Al jaren werd er trouwens gespeculeerd over aftreden.

Voor die massale verering van het staatshoofd is nog een andere verklaring. Ik denk dat het een soort instinct is. Tal van sociaal levende dieren vormen groepen met een duidelijke rangorde. De term pikorde geeft aan hoe gemakkelijk die bij hoenders waar te nemen is. Bij vele groepen zoogdieren, en in het bijzonder primaten, ziet men dat ze worden aangevoerd door een alfadier. De overige dieren van de groep hebben ook een bepaalde status, met heuse rangen en standen. Zelfs bij sommige sociale insecten als bijen, mieren en termieten staat er een koningin aan het hoofd, en is er een soort werkverdeling voor de overige leden van de kolonie.

Het ligt voor de hand dat dit gedrag genetisch geprogrammeerd is. Ratten, chimpansees, wolven en kippen gaan heus niet overleggen om tot de efficiëntste maatschappijvorm te komen. Ik moet me haasten om te zeggen dat volgens mij onbekend is hoe dat precies werkt, welke genen er op welke wijze voor verantwoordelijk zijn. Voor vrijwel geen enkele van onze denkprocessen is dat bekend, hoewel het voor de meeste mensen vanzelfsprekend is dat de hersenen dat denken realiseren en dat die door genetische programmering zo gebouwd zijn dat we – na enige oefening – ook inderdaad kunnen denken.



Lang niet alle diersoorten hebben een sociale organisatie. Leeuwen opereren in groepen, maar tijgers niet. Vele bijen zijn solitair, maar honingbijen vormen grote groepen. Mutaties die sociaal gedrag bevorderen, kunnen nauwelijks erg ingewikkeld zijn als dit type gedrag in zoveel varianten en gradaties bij zoveel totaal verschillende soorten voorkomt. Mogelijk gaat het in veel gevallen om een modificatie van het gedrag dat de relatie tussen ouderdieren en jonge nakomelingen kenmerkt.

Nu zijn mensen natuurlijk ook primaten met een sociale levensstijl. Onze maatschappij wemelt van de gezagsdragers georganiseerd in allerhande piramides. Denk aan de organisaties van kerken, grote en kleine bedrijven, verenigingen, politieke partijen, kranten, de regering, het leger, het onderwijs en de rechterlijke macht, denk aan kapiteins, ouders en leraren. Als zo'n organisatie wat groter is, vormt ze een piramide. Zelfs bij volkomen informele groepjes heb je enerzijds gangmakers en haantjes de voorste en anderzijds typische meelopers. In al die piramides zijn velen voortdurend bezig met opklimmen of althans hun status behouden.

Mogelijk is ons piramide-instinct gevormd in de tijd dat een typische groep mensen, een stam, niet meer dan honderd personen telde. Ik spreek over instinct omdat het gaat over gedrag waarvan het analogon in het hele dierenrijk voorkomt en in het bijzonder bij onze naaste verwanten, de primaten. Nu we met veel meer zijn en de maatschappij ingewikkelder is dan vroeger, zijn er ook meer van die grote en kleine piramides.

Alsof dat niet genoeg is, geven velen zich ook nog over aan het adoreren van sporthelden en andere winnaars van allerlei soorten wedstrijden. Ook zijn filmsterren, muzikmakers, kunstenaars en andere artiesten volop voorwerp van vererende aandacht. Als iemands hoofd vaak op de tv te zien is, wordt zo iemand een Bekende Nederlander. De weekbladpers houdt een grote lezerskring op de hoogte van het doen en laten van al die BN'ers. Doorgaans hebben personen die erg rijk zijn ook een hoge status. Daarnaast hebben we nog tal van goeroes, 'begeleiders' en coaches. Deze zucht naar laat ik het maar heldenverering noemen gaat ver uit boven wat functioneel noodzakelijk is en het ondersteunt het idee dat deze piramidemanie geen uitkomst is van rationeel denken maar van instinctmatig handelen.

Ik stel me voor dat het in stand houden van die sociale piramides (dat vind ik een leukere term dan pikorde) erin bestaat dat elk individu vrijwel zonder erbij na te denken zich voortdurend bewust is van

de eigen positie en die probeert te handhaven of te verbeteren. Onderdeel van dit gedrag is dat men achter de leider (of althans iemand die men als zodanig beschouwt) aanloopt, en diens gedrag in allerlei opzichten imiteert, een beetje zoals kinderen ouders imiteren. Dit soort gedrag is niet alleen biologisch bepaald, het heeft ook een grote biologische uitwerking. Verschillen in status hebben zulke dramatische gezondheidseffecten (een jaar of zeven in de levensverwachting, en nog meer als je alleen gezonde jaren telt) dat het bijna niet anders kan of het is meer dan puur een effect van opleiding, inkomen en type werk. Een manier waarop dat zou kunnen werken is dat ‘ondergeschikte’ posities stress veroorzaken die remmend werkt op het immuunsysteem.

Typisch voor mensen is dat hun hang naar het volgen van idolen zelfs zover gaat dat men fictieve of dode idolen volgt. Men is dan fan van Star Trek of Multatuli of Descartes of Freud (wiens faam geheel op fictie en fraude berustte) of Donald Duck of James Bond of Elvis Presley. Of van de ultieme Führer, God.

Bijkomend aspect van dit gedrag is dat je altijd ketters en rebellen hebt. Maar die ontvluchten die samenleving niet, ze proberen een eigen winkeltje te beginnen. Ik heb dat al eens wat nader uitgewerkt aan de hand van genezers met goeroeneigingen. Ze groeperen wat medestanders om zich heen die vaak ook niet tevreden zijn met de gevestigde orde.

We hoeven ons dus niet te verbazen over gedrag dat bestaat uit bewondering en liefde voor min of meer geïdealiseerde leiders die niet eens zoveel doen. Wie denkt dat hij dit gedrag slechts met een beroep op ‘gezond verstand’ kan doorbreken, is in feite een rebel die weinig kans van slagen heeft. Een typisch menselijke eigenschap is rationalisatie. Dat wil zeggen dat men bij onberedeneerd, instinctief gedrag desgevraagd zeer logisch klinkende redenen aanvoert om het eigen gedrag te verklaren. Het is betrekkelijk zinloos om zulke rationalisaties tegen te spreken, want dan worden er weer nieuwe rationalisaties bedacht, of *ad hominem* argumenten als zou de eeuwige tegenspreker een fanaticus zijn.

Ik hoop dat deze analyse niet wordt opgevat als een capitulatie voor een dictatuur van de genen. Dat mensen nu eenmaal graag achter leiders aanlopen en vaak dan nog ook geïdealiseerde of zelfbedachte, betekent niet dat men daar in moet berusten als de leider in kwestie niet deugt of zelfs niet bestaat. Maar als je er iets tegen wilt doen, zul je het verschijnsel eerst moeten begrijpen.

Laat ik een voorbeeld geven op een ander gebied. Sommige verslavingen zijn ongewenst. De betrokkene ervaart een onweerstaanbare aandrang. Die aandrang heeft een biologische grondslag. Het is doorgaans niet voldoende om dan tegen die persoon te zeggen dat hij of zij moet stoppen. Dat houdt natuurlijk niet in dat je dan helemaal niets meer moet doen.

Speciaal in sommige religies denkt men dat het volstaat om mee te delen dat een bepaalde vorm van gedrag niet mag van God – alsof de vermeende boodschappen van een opperwezen het zouden kunnen winnen van een biologische aandrang. Dat is een vergissing waar, zo lijkt het me, vrijdenkers zich voor moeten hoeden.

De wetenschap en het rationele denken hebben een groot gezag. Dat gezag is zelfs zo groot dat het van de weeromstuit verzet oproept. Hopelijk kan DVG gebruik maken van het gezag dat uitgaat van rustige weloverwogen rationele argumenten. Persoonlijk lijkt het me zinloos om nu al met uitgewerkte plannen voor een republiek te komen. Als een parlementaire meerderheid zou vinden dat het nu wel welletjes is geweest met de monarchie, dan twijfel ik er niet aan dat men een werkbare (althans in Nederland werkbare) republikeinse oplossing kan bedenken. Nederland telt waarschijnlijk ca. 17 miljoen personen die hun eigen ideeën op dit punt van groot belang achten. Behalve die 17 miljoen deskundigen zijn er ook wereldwijd voorbeelden genoeg. Leiders in hiërarchieën verdwijnen als ze niet goed presteren. Het verst gevorderd daarin zijn voetbalclubs: de coach wordt ontslagen als het team niet presteert, ongeacht of dat stom toeval is of niet.

De opvolger van Beatrix heeft niet gesolliciteerd naar zijn functie. Hij heeft de gelegenheid gehad te laten zien dat hij zich heeft ingespannen, bijvoorbeeld door studieresultaten te behalen waar hij mee voor de dag kon komen. In plaats daarvan vernemen we slechts bij geruchte over povere resultaten en opvallend weinig inspanning. Kennelijk is hem door zijn vader en moeder niet voldoende ingepeperd dat hij aan zijn stand verplicht was nooit met minder dan een acht thuis te komen. Toen de jezuïeten enkele eeuwen geleden met China kennismaakten, wekte het alomteverheugend dat daar ambtenaren en bestuurders zware en getrapte vergelijkende examens moesten afleggen waarvoor keihard gestudeerd moest worden, en dat de hoogste examinerator de keizer zelf was; wie voor dat laatste examen slaagde,

werd meteen minister of zo. Het enige noemenswaardige dat onze monarch in spe in zijn studententijd gepresteerd heeft, is het uitrijden van de Elfstedentocht 1986, samen met bijna 15.000 anderen. Of moeten we de marathon van New York in 1992 (bijna 28.000 deelnemers) ook meerekenen? Het eerste en enige gevleugelde woord dat zijn aanstaande over hem uitte luidde: ‘Een beetje dom.’ Het lijkt me onverstandig om veel aandacht te besteden aan de (wan)prestaties van zijn voorouders. Als je vindt dat erfelijke aanspraken helemaal niks voorstellen, dan moet je dat ook niet negatief gebruiken. Hij moet, net als andere personen die op de een of andere manier in een leidinggevende positie terecht zijn gekomen, op zijn eigen merites beoordeeld worden en dan niet in de zin van lichtpuntjes proberen te ontdekken, maar of hij wel doet wat je van een staatshoofd verwacht. Het helpt dan natuurlijk wel als je zelf een duidelijk beeld hebt van wat een staatshoofd van het ceremoniële type hoort te doen. En eerlijk gezegd is het argument ‘het is niet van deze tijd’ ook niet veel beter dan dat andere argument ‘het is nu eenmaal traditie’. Voor leiders van elke soort is er maar één criterium, namelijk of ze presteren. Dat geldt trouwens ook voor die andere Führer waartegen DVG protesteert: die heeft nog nooit wat aantoonbaar nuttigs of goeds voor de mensheid gedaan.



God, koning en vaderland



BRAM DE JAGER (1978, Winschoten) Senior Portfolio Manager voor Dong Energy in Kopenhagen

Grappig, Nederland krijgt een koning. Blijkbaar hebben we daar zo'n 200 jaar geleden om gevraagd, en zitten we er tot in eeuwigheid aan vast. Dat vraagt om een Arabische lente. Of niet dan? Want een potverterende, niet te controleren staat in een staat, daar zitten we eigenlijk niet op te wachten. Of toch wel? Zit het in ons bloed? Kruipt het bloed waar het niet gaan kan? Met mijn eigen christelijke wortels kan ik het een en ander sowieso niet goed begrijpen. Ooit, toen de Israëli's nog Israëlieten heetten, wilden zij ook een koning. Heel graag en heel snel, anders zou het met de vrede gedaan zijn. Ze werden namelijk nogal in het nauw gedreven door omliggende volkeren die een claim van oorspronkelijke bewoners met zich meedroegen. God, toen nog Jahweh, had die eigendomsclaim met het nodige spektakel de grond in geboord en de Israëlieten nu eindelijk eens een stuk land voor zichzelf gegeven. De jaren verstreken en door middel van door God aangewezen personen werd het volk Israël theocratisch bestuurd. Vijanden kwamen van tijd tot tijd wel voorbij maar werden altijd redelijk effectief weer buiten de deur gezet. Totdat dat om bepaalde redenen ineens niet meer zo goed lukte. Toen dacht het volk, in zekere zin nu dus democratisch: wij willen een koning! Dat zal helpen en dat zal ze leren! Een echte koning zoals de anderen ook hebben...

Wat een ongehoorde wens, die duidelijke erkenning van gebrek aan vertrouwen in de onzienlijke, dat schiet god natuurlijk volledig in het verkeerde keelgat en dat zullen ze weten dan ook weten ook! Weet je wel wat een koning allemaal voor consequenties heeft? Weet je wel wat dat kost? Jullie zonen zullen soldaat in zijn leger moeten zijn, jullie dochters zullen zelf moeten bereiden, voor hem moeten koken, en wat dies meer zij, zijn vriendje¹ zullen ook hun deel gaan krijgen. Nee, denk maar niet dat je daar iets mee opschiet; pff, een koning.

Dat is dus wat god er toentertijd van vond. Gezien het feit dat de meeste lezers van de Vrije Gedachte zijn mening als non-existent stellen, moeten we er verder ook maar niet op ingaan.

Wel interessant dat in Nederland, waar naast de stem van het volk, de democratie, door veel mensen jammer genoeg nog de stem van god als leidinggevend wordt ervaren, deze door god zelf ingefluisterde ‘rechten’ van een koning niet tegen de koning aangewend worden. God, koning en vaderland, het lijkt een onverklaarbare drie-eenheid. En alleen de laatste lijkt het lastig te hebben in Nederland, denk aan uitspraken van Máxima en meer recentelijk Thijs Kleinpaste. Misschien dat het dan nog eens wordt god, koning en Europa. Wat zal ons nog kunnen overkomen!

¹ Zie De Vrijdenker van maart 2013

Van Duitsen bloed



JAN VAN DER WERFF (1939 Hilversum) is gepensioneerd omroepmedewerker; hoofdredacteur van De Vrijdenker

“Wilhelmus van Nassouwe ben ik, van Duitsen bloed.” Zo begint het Wilhelmus, ons nationale volkslied. Het lied dat eigenlijk alleen bij voetbal- en andere sportfestijnen waar Nederlanders bij betrokken zijn, wordt gezongen. Bij officiële gelegenheden zoals staatsbezoeken en nationale herdenkingen laat men de tekst wijselijk achterwege. Dan klinkt alleen de militaire kapel.

Het valt trouwens op dat er “van Duitsen bloed” wordt gezongen en niet “van Duitsen bloede”. Een inconsequentie, want “Duitsen” staat in de derde naamval en “bloed” in de eerste of de vierde. Hoe zou dat komen? Ik denk vanwege het rijm. Marnix van Sint Aldegonde moest “dood” laten rijmen op “bloede”. Oorspronkelijk had hij dan ook: “Den vaderland getrouwe ben ik tot in den doede.”

Dat rijmt wel, maar kan natuurlijk niet. Zelfs de meest verstokte monarchist zou een lachstuipt krijgen als hij dat moest zingen. Aldegonde vond een compromis: “bloede” niet helemaal goed, en “dood” ook niet. Het werd dus “bloed” en “doed”. Ook in de Gouden Eeuw werd er al gepolderd.

Een en ander neemt niet weg dat een beetje Nederlandse vorst volgens het Wilhelmus “van Duitsen bloed” hoort te zijn. Hoe zit dat met ons toekomstige staatshoofd? Is hij wel van Duitsen bloede?

Willem-Alexander is in elk geval voor de helft van Duitsen bloede door zijn vader, Claus van Amsberg. Maar hoe zit het met zijn moeder? Beatrix is minstens ook minstens 50% Duits door haar vader, Bernhard van Lippe Biesterfeld. Willem-Alexander is dus minstens driekwart Duits. Hoe zit het met de moeder van Beatrix? Juliana was ook minstens 50% Duits door haar vader, Hendrik van Mecklenburg. Dat maakt Willem-Alexander al voor 7/8 Duits. We gaan de goede kant op.

Ook Wilhelmina, de moeder van Juliana, was minstens half Duits door haar moeder, Emma van Waldeck-Pyrmont. W.A. wordt steeds Duitser: hij staat al op 15/16 ofwel 93,75%. Als het zo doorgaat zal de Duitsheid van het bloed van W.A. de 100% asymptotisch naderen.

Dus, hoe zat het met de vader van Wilhelmina, Willem III? Ai, ai, ai! Daar komt een kink in de kabel: de moeder van Willem III was Anna Paulowna, een Russische! Willem-Alexander is voor 1/32 deel Russisch. Daar gaat onze Duitse dynastie! “Wien Duitslandsch bloed door d’ad’ren vloeit, van Russische smetten vrij!”

Willem-Alexander is voor 1/32 Russisch! Mij kan het niet schelen: mijn eigen kinderen zijn voor de helft Brits. Maar mijn kinderen zijn niet aan het Wilhelmus gebonden, Willem-Alexander echter wel. Misschien zit er nog Duits bloed in de resterende 1/32. Hoe Duits was Willem II? Gelukkig, de moeder van Willem II was Wilhelmina van Pruisen. Dat levert W.A. toch nog 1/64 Duits bloed op.



Duits bloed

Zodat zijn totaal voorlopig op 61/64 staat.

De moeder van Willem I was overigens Frederica Sophia Wilhelmina van Pruisen dat nog eens 1/128 deel Duits bloed voor ons toekomstig staatshoofd oplevert. Als we nog verder teruggaan, komen we bij de stadhouders terecht en daar zou ik toch een vraagteken bij willen plaatsen, want die stadhouders waren per slot van rekening allemaal republikeinen.

De score voor Willem-Alexander is dus: 123/128 deel Duits bloed; 1/32 deel Russisch bloed; en 1/128 deel vraagteken. Als goede, verdraagzame, niet-xenofobe Nederlanders moeten we iemand die voor minstens 123/128 deel,

oftewel 96,09375% Duits bloed door d’ad’ren heeft vloeien, als koning kunnen accepteren. Niemand is tenslotte volmaakt.

Maar hoe moet dat met de volgende generatie? Amalia is voor 50% Argentijns, en dus voor minder dan de helft Duits. Laten we het Wilhelmus er weer eens bijnemen: “Den koning van Hispanje heb ik altijd geëerd.” Oorspronkelijk komt de familie van Máxima, de Zorreguieta’s, uit Spanje, en die hebben natuurlijk altijd de koning van Hispanje geëerd. We zijn eruit! Wacht eens even! Zorreguieta is een Baskische naam. En de Basken eren de koning van Hispanje niet echt van harte. Toch een twijfelgeval. Tegen die tijd moet een rijkscommissie zich daar maar eens over buigen.

Zo maar wat republikeinse gedachten



GERHARD ELFERINK (1943, Twente) is voormalig farmaceut; thans o.a. bestuurslid van De Vrije Gedachte

Lakeien

Op de avond volgend op de aankondiging van Beatrix von Amsberg dat zij haar ambt gaat neerleggen, was op diverse tv-netten een keur aan zemelaars, zeikers en halve zolen te zien en te horen. Je zou ze allemaal een cent geven. Wat een slijmballen! Wat een lakeien! De Elfstedenkoorts is nog maar net voorbij of de Oranjekoorts steekt de kop weer op.

Ze heeft het zo goed gedaan, kwijlde de een de ander na. Voor ‘het’ mag dan allerhande poespas worden ingevuld, zoals: het rondrijden in koetsen en het voorlezen van andermans brieven en, niet te vergeten, ‘serieuzere zaken’ als het maken van tripjes op staatskosten naar allerlei autoritair bestuurde oliestaatjes om erop toe te zien dat de eigen aandelen in ‘de olie’ blijven renderen.

Het ergst zijn nog de figuren die deemoedig stamelen: eigenlijk ben ik voor de republiek, maar als het koningschap zo wordt ingevuld als door Beatrix, heb ik er vrede mee. Scheer je weg, knipmessen. Niets aan jullie is republikeins!

Na 123 jaar komt er dan weer een koning. Geen Willem IV maar Willem-Alexander. Er wordt met een traditie gebroken. Ga zo voort, zou ik zeggen.

Hoewel. Het is nog maar de vraag of Wilhelmina wel de dochter van Willem III was. Als dat niet zo is, is de kroonprins (wat een naam eigenlijk) zelfs geen familie van welke Oranje dan ook en past Willem IV inderdaad niet in het rijtje.

Hoe het ook zij, het kan weleens het begin van het einde zijn. Met een koning valt nu eenmaal niet zo te tutten als met een koningin. De Oranjeklanten hebben dan nog wel koningin(!) Máxima achter de hand. Maar toch!



Beatrix leest voor

Pseudo

In periodes met een verhoogd monarchistisch bewustzijn worden we bijna dagelijks doodgegooid met termen als: de Oranjes, het Huis van Oranje, de prins van Oranje en ga zo maar door.

Nog afgezien van het feit dat ‘prins van Oranje’ even inhoudsloos is als ‘Prins Carnaval’, berusten al die benamingen domweg op onwaarheid. Betrokken familie draagt al ruim 100 jaar de namen van diverse echtgenoten van Duitse afkomst.

In een wat ruimer historisch perspectief behoort de familie tot het geslacht van de Nassaus.

Het zal ongetwijfeld deel uit maken van de eigentijdse presentatie van het relict ‘monarchie’ in onze ogenschijnlijk zo moderne tijd, dat de kroonprins zich desondanks consequent ‘van Oranje’ noemt.

Geheel in overeenstemming met de 18de en 19de-eeuwse traditie binnen zijn familie van moederskant, zal ook hij zich als kroonprins de ‘prins van Oranje’ wanen, indachtig zijn afstamming van de tweede Nassau die deze titel mocht voeren.

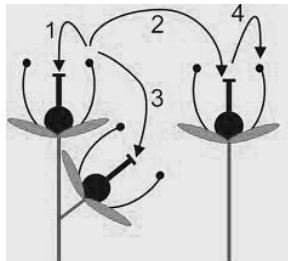
Deze Willem van Nassau, ook wel ‘de Zwijger’ genoemd, erfde in 1544 op 11-jarige leeftijd het prinsdom Orange van zijn volle neef René van Chalon – samen met een aantal rijke bezittingen in de Nederlanden – en mocht zich sindsdien naast graaf van Nassau en dergelijke ook prins van Oranje noemen, waarmee de dynastie van Oranje-Nassau een aanvang nam. Door die erfenis veranderde Willem van Nassau van een onaanzienlijk graafje in een soevereine vorst die een eigen leger mocht voeren en ten strijde kon trekken tegen andere vorsten, zonder door de overige vorstenhuizen meteen als rebel en opstandeling tegen de bestaande autocratische machtsverhoudingen te worden gezien.

Voor de onafhankelijkheidsstrijd van de verenigde gewesten tegen Spanje is de prinselijke status van Willem van Oranje en zijn zonen, Maurits en Frederik Hendrik, ontegenzeglijk van groot belang geweest.

De kroonprins is weliswaar een nazaat van Willem van Oranje, maar dat dan wel ‘slechts’ in vrouwelijke lijn. De officiële mannelijke lijn van de Oranje-Nassaus liep van Willem van Oranje tot en met koning-

stadhouder Willem III, die in 1702 kinderloos overleed, waarmee deze Nassau-tak uitstierf. Dat wil zeggen in wettige zin, want alleen Willem van Oranje's zoon Maurits had al vijf bastaardzonen bij drie verschillende minnaressen!

In mannelijke lijn is de kroonprins een directe afstammeling van Jan van Nassau, de stamvader van de Friese Nassaus (Nassau-Dietz) en broer van Willem van Oranje. Door het huwelijk van Albertina Agnes, dochter van Frederik Hendrik, met Willem Frederik van Nassau-Dietz gingen de Hollandse en Friese



Kruisbestuiving

Nassaus een 'kruisrelatie' aan, met als gevolg dat de nakomelingen van dit echtpaar zowel van Willem van Oranje als van diens broer Jan van Nassau afstammen. Elke suggestie dat het huidige koningshuis van de stadhouders Willem II en III zou afstammen, is dus regelrechte geschiedvervalsing.

Met de dood van koning-stadhouder Willem III was de rol van de Nassaus in Orange definitief uitgespeeld, ook al heeft hij vlak voor zijn overlijden de 14-jarige Johan Willem Friso, zoon van zijn neef Hendrik Casimir van Nassau-Dietz, nog als de nieuwe prins van Oranje aangewezen. Een benoeming die verre van onomstreden was. Als volle neef van Willem III en kleinzoon van Frederik Hendrik, meende koning Frederik I van Pruisen meer recht op het prinsdom te hebben dan het achterkleinkind Johan Willem Friso. Op weg naar Den Haag, om daar in een regeling met het rivaliserend familielid zijn prinselijke titel veilig te stellen, verdronk Johan Willem Friso in 1711 op slechts 23-jarige leeftijd in het Hollands Diep.

Zijn zontje, de latere Willem IV, werd eerst zes weken na zijn tragische dood geboren. Twee jaar later, in 1713 (Vrede van Utrecht), hield het Prinsdom Orange zelfs helemaal op te bestaan. Het werd bij Frankrijk ingelijfd.

In weerwil van dit alles sleepte de successietwist tussen de Hohenzollern en de Friese Nassaus zich nog voort tot 1732. In dat jaar kwam het wapen van de Oranjes in het bezit van de Friese Nassaus. De, inmiddels inhoudsloze, titel 'prins van Oranje' werd echter gedeeld, met als gevolg dat tot op de dag van vandaag in beide families een mannelijk lid zich met de pseudotitel tooit! Pas in 1747 bekleedde de eerste nazaat van de Friese Nassaus, onder de naam Willem IV, het stadhouderschap van de gehele Republiek.

Hoewel het prinsdom Orange toen al 34 jaar niet meer bestond, bleef hij zich hardnekkig de 'prins van Oranje' noemen! IJdelheid en branie zullen daarbij zeker een rol hebben gespeeld, al zal het in nog belangrijker mate een tegemoetkomen zijn geweest aan de verlangens en sentimenten van zijn fanatieke aanhang, de prinsgezinden, nog beter bekend onder de naam 'Oranjeklanten'.

Als sinds 'jaar en dag' de herkenningsskleur van je 'beweging' oranje is en het voorwerp van je verering – van wie al dan niet terecht meer invloed en (nog) betere levensomstandigheden verwacht – zich geen 'prins van Oranje' noemt maar nog slechts vorst van Nassau-Dietz of iets dergelijks, schept dat natuurlijk oppperste verwarring. Door de Oranjetraditie voort te zetten, werden Willem IV en zijn directe opvolger de boegbeelden van een uiterst onoverzichtelijk geheel van adel, kruiperige en bovenal corrupte regenten, rechtzinnige en fel anti-katholieke dominees en grote delen van het onwetende en volstrekt apolitieke lagere volk in hun strijd tegen de staatsgezinde regenten en de, bestuurlijke hervormingen eisende, gegoede burgerij (de Patriotten).

Ook de latere, 19de-eeuwse, Friese Nassaus zijn zich om dezelfde opportunistische redenen met deze pseudotitel blijven tooien. Het zou de kroonprins dan ook tot eer strekken indien hij zich van die hele oranjemanie zou distantiëren en – in het verlengde daarvan – van het onzalige vooruitzicht de plicht opgelegd te krijgen als een soort van totem te fungeren, waar dan allerlei groepen conservatieve en meestal ook nog uiterst nationalistische lieden – in grote lijnen overeenkomend met die uit de 18de eeuw – zich omheen kunnen scharen. Dit alles wordt des te betekenisvoller als men het in het licht van een zich steeds meer verenigend Europa beziet.

Het zich voortaan gewoon naar zijn eigen vader vernoemen – zoals de meeste Nederlanders overigens – zou al een stap in de goede richting zijn. De naam 'von Amsberg' is een naam waar niets mis mee is en die doet bovendien zijn Duitse afstamming goed uitkomen!

Pavlov

Hoe komt het toch dat in 2013, 94 jaar ná de invoering van het algemene kiesrecht, nog zoveel mensen zich rond een pre-democratisch instituut scharen?

Het is natuurlijk waar dat een groot deel van de bevolking zich met allerlei idolen vereenzelvigd. Als je zelf niet veel voorstelt, kan de uitstraling van een idool je nog iets doen lijken. Een Nederlandse sportkampioen, bijvoorbeeld. Dan ben jij als Nederlander toch ook een beetje een kampioen. Beeldt men zich in. En, niet te vergeten, Jezus natuurlijk! Die in ieders hart komt, als je het er maar voor openzet.

Maar toch, dat verklaart nog niet de volslagen overdreven verering door zovelen van een hele familie. Bij nadere beschouwing moet dan ook geconcludeerd worden dat de hele ‘oranjemanie’ niet iets is dat écht vanuit de mensen zelf komt. Net als het godgeloof – de monarchie heeft met haar toeters en bellen ook veel sacraals in zich – is het van A tot Z aangeleerd gedrag.



Er beweegt iets
op een balkon

Het een en ander is niet zo verwonderlijk als men bedenkt dat elke Nederlander van jongs af aan, in meer of mindere mate, met het ‘oranje-virus’ wordt besmet, zeg maar gerust geïndocctrineerd, met als kwalijk gevolg dat een groot deel van de bevolking er nooit meer los van komt. Het hele koningsgezinde gedrag is bij het merendeel van deze mensen dan ook op te vatten als een aaneenschakeling van Pavlov-reacties.

De kalender geeft 30 april aan en als vanzelf steekt men zich in het oranje en trekt lallend door stad of dorp; er beweegt iets op een balkon en men begint ogenblikkelijk te juichen en ‘oranje boven’ te zingen; het koningshuis komt ter sprake en men vergeet geheid in welke eeuw men leeft!

Dat de dienders in Utrecht zo op de actie van de studente Joanna reageerden, is dan ook simpel te verklaren. Als je van jongs af aan, en zeker ten tijde van hun reactie op een ongelooflijk kruiperige manier, alleen maar hebt gehoord hoe blij Nederland moet zijn dat het nog een koninkrijk is en hoe voortreffelijk de familie von Amsberg de ‘zware’ taak vervult, moet er in hun hoofden wel kortsluiting zijn ontstaan bij het zien van zo’n totaal andere mening. Dat moest wel iets héél fouts zijn!

En deze ‘oranjemanie’ zal dit jaar alleen nog maar erger worden. Zorgvuldig onderhouden, ondersteund en mede georganiseerd door allerlei conservatieve en ondemocratische krachten. Maak je borst maar nat!

Zolang Nederland een koninkrijk blijft hebben deze invloedrijke elementen de garantie dat het met verdere democratisering van de maatschappij niet zo’n vaart loopt. In grote lijnen blijft alles dan bij het oude. Het koningschap brengt rust en stabiliteit in de ‘tent’. In hun ‘tent’, welteverstaan.

Naast de inhuldigingsplechtigheid op 30 april moeten wij twee jaar lang feestelijk herdenken dat het dit jaar 200 jaar is geleden dat het Driemanschap ons met de monarchie opzadelde. Als we dan toch aan het herdenken zijn, kunnen wij gelijktijdig ook herdenken dat het dit jaar 300 jaar geleden is dat er een eind kwam aan het Prinsdom Orange (Vrede van Utrecht). Het werd bij Frankrijk ingelijfd. Vanzelfsprekend bestonden er vanaf toen ook geen Prinsen van Orange (Oranje) meer. Echter niet voor de Hohenzollern en de Friese Nassaus. In beide families tooit zich sinds 1732 een mannelijk lid met voornoemde pseudotitel.

Wat niet wegneemt dat de familie von Amsberg uiterst trots is op deze neptitel. In de tv-uitzending waarin zij haar troonsafstand bekend maakte, gaf Beatrix het stokje niet door aan haar zoon Willem-Alexander, maar aan de ‘Prins van Oranje’!

Zou het binnen die familie de gewoonte zijn elkaar uitsluitend met titels aan te spreken? Zo in de trant van: Majesteit, staat u mij toe u een vraag te stellen? Jazeker, Prins van Oranje, steek van wal.



Joanna wordt ingerekend

Koning noch president

Voor velen is een republiek niets anders dan een monarchie waarin de erfelijke koning is vervangen door een gekozen president. Dat is een onjuiste, veel te eenzijdige, benadering. Republiek komt van ‘*res publica*’ dat ‘algemene zaak’ betekent. Republiek staat dus voor een staatsvorm die het algemeen belang dient, dus niet enkel het belang van de aanzienlijken (aristocratie) of de rijken (plutocratie), maar dat van

het gehele volk (democratie). In zo'n republiek heeft het soevereine volk alle macht. Republiek is dus synoniem aan democratie en heeft in wezen niets van doen met welk presidentieel systeem dan ook.

Presidentieel systeem of niet, het zijn allemaal manieren waarop in een republiek het representatieve democratische landsbestuur gestalte kan krijgen.

Toen in het nabije of wat verdere verleden in tal van landen de soevereiniteit van de vorsten overging op het volk, heeft men, vastgeroest als men nu eenmaal was in oude structuren, niets beters weten te verzinnen dan op de voormalige positie van de vorst simpelweg weer een ander individu neer te zetten, met dat verschil, dat men hem voortaan president noemde en niet voor erfopvolging in aanmerking liet komen. Een apart functionerend presidentschap naast parlement en regering vervangt in feite de 'Kroon', met als gevolg dat zo'n president ergens toch weer een surrogaatkoning is! In een volwassen democratie hebben we noch een koninklijk noch een presidentieel systeem nodig. Beide systemen, met hun niet te onderschatten autocratische uitstraling, houden naast de volkssoevereiniteit toch weer een andere soevereiniteit, hoe afgezwakt dan ook, in stand. En dat is verkeerd. In een échte representatieve democratie is het parlement, en alléén het parlement, het hoogste orgaan. Het bestuur daarvan, het presidium, geeft leiding aan de wetgevende en controlerende taken van het parlement. Daarnaast dient het bestuur ook de vorming van regeringen te initiëren en te coördineren en ze afsluitend te installeren. De voorzitter van de regering, de premier, dient rechtstreeks te worden gekozen. Het direct kiezen van de premier geeft het electoraat de mogelijkheid het parlement een opdracht mee te geven welk soort regering gewenst is. Op die manier kan het electoraat, als enige soeverein, zijn invloed doen gelden op zowel de uitvoerende als controlerende macht.

Om te voorkomen dat veel bevoegdheden, lees macht, in één hand komen, zal ook de gekozen premier geen 'sterke man' maar een 'primus inter pares' dienen te zijn. Voor het nemen van beslissingen dient ook de gekozen premier ingebed te zijn in het geheel van parlement en regering. Indien de direct gekozen premier er niet in slaagt een regering te vormen die op voldoende steun in het parlement kan rekenen, is het de beurt aan het parlement een nieuwe premier te benoemen. De premier vertegenwoordigt regering en land in alle bestuurlijke zaken. Andere zaken, zoals de meer ceremoniële, worden uitgevoerd door het bestuur van het parlement, waarbij zijn voorzitter al dan niet als staatshoofd kan fungeren. Nodig is het niet. Een democratie kan best zonder!

De ceremoniële taken dienen wel van allerhande poespas te worden ontdaan. De onzinnige staatsbezoeken, met hun militaire franje, kunnen sowieso worden afgeschaft. Die dateren immers nog uit de tijd toen afstanden nog écht afstanden waren en hele landstreken nog het privébezit van bepaalde families. Eens in de zoveel tijd kwamen vorsten bij elkaar op visite om elkaar te leren kennen, om via het arrangeren van huwelijken hun gebied en macht uit te breiden of territoriale twisten geweldloos bij te leggen. Nadat zich natiestaten hadden gevormd en de meeste vorsten hun soevereiniteit moesten afstaan, bleven voornoemde bezoeken doorgaan – nu onder de naam van staatsbezoeken – hoewel alle oorspronkelijke redenen inmiddels waren komen te vervallen. Natiestaten worden niet meer zomaar groter of kleiner, ze hebben internationaal vastgelegde grenzen, en de macht berust voortaan bij regeringen en parlementen, die ook voor het buitenlandse beleid verantwoordelijk zijn. Die hebben op hun beurt tegenwoordig een keur aan internationale podia waar ze zowel formeel als informeel met elkaar over van alles en nog wat kunnen overleggen, zodat meerdaagse folklore- en eetfestijnen écht niet meer nodig zijn!

Naast regering en parlement is het wenselijk een onafhankelijk Constitutioneel Hof te hebben, dat men zich als een samensmelting van de huidige Eerste Kamer en de Raad van State kan voorstellen. Dit Hof controleert nieuwe wetten en regels op hun al dan niet in strijd zijn met de Grondwet en of ze billijk zijn in de ruimste betekenis van het woord. Daarnaast functioneert het Hof als 'Ombudsman' voor alle ingezetenen die klachten over dan wel conflicten met een overheid hebben. In een democratie hebben we op landsniveau aan Parlement, Regering en Constitutioneel Hof écht voldoende!



Twiet twiet

Koningspaar sluit inhuldiging af met vaart over IJ: het volk wordt in het (b)ootje genomen...

Jan Bontje

Koningsdag



ANTON VAN HOOFT (1943) is klassiek historicus te Nijmegen en sinds 2009 voorzitter van De Vrije Gedachte www.devrijegedachte.nl

De Oranjes kunnen het niet laten: als het om hun eigen glorie gaat, vergeten ze dat ze volgens de Grondwet slechts marionetten zijn. In die ondergeschikte rol maken ze overigens geen aanspraak op medelijden: in welke baan krijg je nog een vaste aanstelling voor het leven en mag je zelf de datum van je pensionering bepalen?

De afgelopen weken kon ik de kranten vol Oranjegeneuzel meteen bij het oud papier gooien. Eén berichtje trok echter mijn aandacht: drs. W.A. van Oranje Nassau wil Koningsdag anders invullen. Maar wie bepaalt eigenlijk dat er een Koningsdag is, laat staan hoe die wordt 'ingevuld'? We zien een haast exacte herhaling van het eigenmachtige optreden van zijn moeder. Toen deze op 30 april 1980 staatshoofd werd, verklaarde ze in haar eerste toespraak dat Koninginnedag op 30 april gevierd bleef worden. Had ze met de regering over dit spontane gebaar overlegd? Nee natuurlijk, maar die kon de verse koningin niet terugfluiten. Op de keper beschouwd was het een toppunt van onbeschaamdheid: de vorstin bepaalde zelf dat zij op 30 april gehuldigd wenste te worden. Tevoren werd 30 april gevierd als de verjaardag van Juliana. Herinnert u zich nog het eindeloze defilé langs paleis Soestdijk met al die krentenmikken die werden aangeboden? Dat was nog een uit de hand gelopen verjaarsfeestje, uiting van de sympathie die Juliana als persoon genoot.

Waarom zou je de verjaardag van een staatshoofd nationaal vieren? De Verlosser is toch niet op 30 of 27 april geboren? Doen ze dat in de Verenigde Staten, Frankrijk of Duitsland? (In dit laatste land deden ze het wel onder niet bepaald voorbeeldige regiems.) Zelfs België doet er niet aan: Koning Albert viert zijn verjaardag steeds in de familiekring.

En nu bepaalt de heer Van Oranje Nassau dat we zijn verjaardag op 27 april met ons allen moeten vieren. Dit willekeurige initiatief van Wilem-Alexander heeft allerlei consequenties voor het jaar-rooster. Is er overleg geweest hoe het nu moet met de voorjaarsvakantie, die tot nu toe van 30 april t/m 5 mei een week besloeg?

Begrijp me goed: ik heb niets tegen feesten. Wat mij betreft wieden we wat christelijke feestdagen die niemand meer iets zeggen en vervangen die door nationale gedenkdagen. Genoeg kandidaten: 1 april inname van Den Briel, begin van de Nederlandse Onafhankelijkheidsoorlog, en natuurlijk 26 juli onze prachtige Onafhankelijkheidsverklaring. Op die datum werd in 1581 de Acte van Verlatinge afgekondigd. Daarin werd de koning afgezworen. Nog twee eeuwen later was dit nobele stuk een voorbeeld voor de Amerikaanse *Declaration of Independence*. We zouden met de VS en Frankrijk de oudste moderne staatsvorm in de wereld kunnen zijn, een republiek van 430 jaar. En wat doen we – of liever 'ze'? 200 jaar monarchie vieren.



Idee!

CÉCILE LAPRÉ, grootmoeder

Onze PTT, onze NS, onze Energieleveranciers, onze Waterleiding, onze Zorgleveranciers etc. zijn geprivatiseerd. Waarom privatiseren we niet onze Nederlandse Monarchie? Dan huren we een lid op basis van uurloon zo nu en dan in. De monarchie kan verder door het bedrijfsleven gesponsord worden.

Alledaags vrijdenken en de monarchie



WIM AALTEN (1948) is socioloog en motorrijder. Schrijver van het boek "*Motorrijden zonder God*"

Op mijn weblog www.alledaagsvrijdenken.nl schrijf ik met enige regelmaat over het koninklijk huis en de monarchie. En daar is veel belangstelling voor. Niet vreemd als je bedenkt dat de monarchie voor een vrijdenker nogal eens aanleiding is om qua mening af te wijken van wat de gemiddelde Nederlander vindt. In het kader van deze special van De Vrijdenker zal ik een aantal van mijn blogs lardereren met tweets die ik in dezelfde periode verstuurde aan verschillende hashtags (#).

Net voor kerstmis 2012 schreef ik op mijn weblog een stukje over de familie Van Oranje. Of moet ik zeggen de familie Von Amsberg? Want hoe heten ze nu eigenlijk écht als je het gegoochel met oude adellijke namen buiten beschouwing laat?

Tweet: De Oranjedynastie is een fantasie-dynastie die zich middels bedrog en slim spel een foute positie heeft verworven.

Blog 24-12-12 Vertederend?

Op de TV en in de kranten een vertederend fotomoment van WA, Max en de kinderen. Op vakantie in



Vakantie in Argentinië – vertederend

Argentinië. Vertederend? Ja, als PR moment is het goed gekozen en de wereldpers is zo gek er aandacht aan te besteden. En Max zegt: "De kinderen waren helemaal toe aan vakantie, ze hebben het zo druk gehad met sinterklaas en zo." Wat een uitspraak van een PR-pop van een schatrijke familie die gesubsidieerd op vakantie gaat in het land van de schoonouders. In gedachten ben ik bij de kinderen van mensen die deze kerstdagen van een voedselpakket mogen genieten. God en Oranje, supporters van de vrije markt – wat een aanfluiting. Ik heb niets met de

monarchie en vind dat die zo snel mogelijk moet worden opgeheven. De van Oranjes redden zich wel en wij kunnen onze samenleving zonder monarchie inrichten op een eerlijker toekomst.

En dan, plotseling, is er het bericht dat Beatrix troonsafstand doet. Ze heeft (waarschijnlijk heel zorgvuldig) het moment gekozen om het stokje over te dragen aan Willem-Alexander. Het nieuws slaat in als een bom. Nederland is gelijk van de leg.

Blog 29-01-13 Abdicatie (troonsafstand, in gewone mensentaal)

Koningen, keizers en pausen abdiceren, het is dus niet iets voor gewone mensen. Om vijf uur kwam het bericht dat ze zou spreken, om zeven uur sprak ze. Beatrix abdiceert, ze treedt af. En vanaf dat moment werd Nederland heel druk en emotioneel en keek men alleen nog door de koker van god en Oranje. Met een bijna religieuze drive werd de hele avond over niets anders gesproken, werd er georeerd en gespeculeerd over de troonswisseling. Tot laat in de avond en ook vanochtend, echt alles kwam weer langs. Je kon zien dat de media zich al een paar jaar hebben voorbereid op dit moment. Met verslaggevers bij Drakensteyn en op de Dam, hoe bedenk je het? En dat allemaal omdat er een staatkundige move nodig is omdat Beatrix te oud wordt voor het koningschap. Maar is het wel nodig? Als je er nuchter naar kijkt is dit het moment om te besluiten dat het koningschap niet meer van deze tijd is en dat we het beter nu kunnen afschaffen. De definitieve abdicatie dus. De Oranjes redden zich wel, daar maak ik me geen zorgen over. Vervolgens buitelen de politiek en het koninklijk huis over elkaar heen in een poging het geldverspillende karakter van een troonswisseling en de monarchie te vergoelijken.

Blog 30-01-13 Sober!

De troonswisseling moet sober worden gevierd, roepen ons koningshuis en de premier om het hardst. Volksverlakkerij op voorhand, volgens mij. De troonsopvolging zal (vele) miljoenen kosten (als we het echte bedrag ooit te zien krijgen). En ook daarna zullen de kosten voor het koningshuis (nog even) oplopen. De 40 miljoen p.j. die in 2012 aan de Oranjes werden uitgegeven zullen wellicht niet genoeg zijn voor de komende jaren. En dat allemaal voor een monarchie die niet past bij een democratie. De emoties (massale gekte) rond de troonswisseling hebben nu nog het karakter van religieuze beroeringen, maar zullen wegebben. En nu al hoor je de kritiek op de monarchie en de toekomstige monarch. Aan de poten van zijn troon zal worden gezaagd. Als de lijn van de afname van monarchieën in Europa sinds 1900 doorzet is ook het einde van onze monarchie nabij. Nederland is wat mij betreft een republiek, of een moderne variant daarvan.

Tweet: Die 7 miljoen voor de kroning in A'dam is maar een schijntje van wat de monarchie de komende jaren gaat kosten.

Tweet: Gepuzzel wie bij de kroning wezen mag. Nou, voor veel Nederlanders geen probleem, die willen niet eens aanwezig zijn.

Tweet: Mijn droom voor ons land: een moderne democratie zonder de last van een monarchie. De fam. Von Amsberg redt zich wel.

Als je nadenkt over de monarchie en de aanstaande troonswisseling ontkom je niet aan de afkeuring van het systeem van erfopvolging. En dan in dit geval ook nog voor een openbare functie. Dat past niet in een democratie.

Blog 31-01-13 Familiebedrijf

Wilem-Alexander wordt koning. Los van de vraag of die functie nodig en nuttig is, hij krijgt die baan niet omdat hij de meest geschikte persoon is. Hij krijgt hem door geboorte. Een achterhaald en ongewenst systeem voor het vervullen van openbare functies. Wat er werkelijk aan de hand is is dat WA een familiebedrijf overneemt en tegelijk een hoge openbare functie met een hoog inkomen uit de algemene middelen krijgt. Een combinatie die niet in een moderne democratie thuishoort. Een monarchist zal daar anders over denken maar een republikein en een democraat zullen het systeem afwijzen. Het past overigens wel in de neoliberale visie op de vrije markt. Het eigenbelang mag ook binnen publieke functies worden behartigd. Dat onze samenleving mede door dit systeem dik in de problemen is geraakt, daar zijn politici blind voor. Het is nu het moment om de monarchie te vervangen door een republiek, of een moderne variant daarvan.

Tweet: Koning wordt je niet op basis van kwaliteiten maar door geboorte. Je krijgt dus zo maar een familiebedrijf en een openbare machtspositie.

Tweet: WA is geen herintreder en geen zij-instromer, hij krijgt de baan door geboorte. En dat past niet in een democratie.

Tweet: Het koningshuis is een eigenbelangenbedrijf dat prima past in onze vrijemarkteconomie.

Tweet: Ik denk dat als je WA diep in z'n hart kijkt, hij liever helemaal niet aan de poppenkast van het koningschap zou beginnen.

Net als bij de kroning van Beatrix in 1980 is er nu ook weer een aantal Tweede Kamerleden dat de stoute schoenen aantrekt en bij de kroning op 30 april geen eed af wil leggen.

Blog 15-02-13 De eed

Een aantal Tweede Kamerleden heeft aangegeven niet de eed op de onvoorwaardelijke steun voor de firma Von Amsberg (zakendoend onder de firmanaam Van Oranje) te willen uitspreken tijdens de kroning op 30 april. Ze hebben als Tweede Kamerlid die eed al afgelegd aan het Nederlandse volk en

ze zijn republikein. Goede zaak, Kamerleden dienen te staan voor hun politieke uitgangspunten en het is vrij republikein te zijn. Er zijn ook nog meerdere Tweede Kamerleden die twijfelen, of het in hun fracties willen bespreken. Ik wens ze veel wijsheid en het inzicht dat de monarchie anno 2013 een achterhaalde zaak is.

Op 17 februari 2012 kreeg Friso Von Amsberg een ski-ongeluk. Nu, een jaar later wordt dat in Lech herdacht in de katholieke kerk. Religie en adel, een twijfelachtige coalitie.

Blog 18-02-13 Verdrietexploitatie

Ik begrijp het intense verdriet van de fam. Von Amsberg over het ski-ongeluk van Friso. Maar ik zie het vooral als een privé-aangelegenheid van deze mensen. Ik begrijp dan ook niet dat dat verdriet geëxploiteerd moet worden. Bv. door de katholieke kerk. De dienst die gisteren in de kerk in Lech werd gehouden, en waar de familie niet bij was, is in mijn ogen niet meer dan een goedkope PR stunt van de kerk. Het verdriet van een familie gebruiken om mensen het hoofd te laten buigen voor een niet bestaande trooster. Het grenst aan bedrog. De Nederlandse media gaan er overigens kritiekloos in mee, want ook voor hen is het goedkope handelswaar. Als je nuchter en eerlijk in de wereld staat doe je dat niet.

Tweet: Waarom kan de fam. Von Amsberg niet met de gewone Internationale trein naar Oostenrijk?

Tweet: Met de monarchie kunnen we ook de koninklijke trein afschaffen

De troonswisseling wordt door flauwe politici gebruikt om het volk te kneden voor een volgend bezuinigingsakkoord.

Blog 28-02-13 Oranjeakkoord

Dhr. Samsom, sociaaldemocratisch voorman in de Tweede Kamer, wil nog voor de kroning op 30 april een oranjeakkoord sluiten. Een plan om volgend jaar verder te bezuinigen. Dat kan nodig zijn, alleen is altijd de vraag hoe je dat het slimste (en dan niet voor de zakkenvullers maar voor alle Nederlanders) doet. Maar wat me ook opvalt, is dat bezuinigingen verkocht worden middels de populariteit van de monarchie. Het oranjegevoel moet er voor zorgen dat we slikken wat er wordt bekookstofd in Den Haag. Nou, als het aan mij ligt, heffen we de monarchie nog voor 30 april op en benaderen we de overheidsbegroting op realistische en eerlijke wijze en niet als een monarchistisch akkoord. Ik vind het woord oranjeakkoord een typisch voorbeeld van bedrieglijk woordgeweld.

Tweet: Hoezo oranjeakkoord? Sinds wanneer heeft ons financieel beleid een monarchistische inslag? Invloed van de nieuwe koning?

Blog 08-03-13 De monarchie

Het is nu de tijd om de monarchie ter discussie te stellen. De oranjelobby van de fam. Von Amsberg draait op volle toeren en is dus stof tot nadenken (voor mensen die nadenken). Erfopvolging, ondemocratische posities, stoer doen over een twijfelachtig verleden, knoeien met je naam, een puissant rijke familie en onduidelijke financiële constructies, het zijn allemaal zaken die tot nadenken stemmen (voor mensen die nadenken). Gelukkig loopt niet heel Nederland hijgend achter de monarchie aan en ik voorspel, nu de magie van Beatrix zal verdwijnen en WA veel kritischer gevolgd zal worden, dat de monarchie in de komende jaren meer dan ooit ter discussie zal staan. In de Volkskrant van vandaag levert psychiater Sigmund een leuke bijdrage. Hij zegt “ik pis op de monarchie”, terwijl hij tegen het paleis op de Dam staat te urineren en een agent hem wil bekeuren. De agent heeft het goed begrepen en doet gezellig mee. Grappig (voor mensen die nadenken).

Tweet: God en Oranje, een verleden dat geen toekomst heeft. Het geloof en het koningshuis verdwijnen langzaam uit de samenleving.

Tweet: Tijd om de monarchie af te schaffen en weer een republiek (of een moderne versie daarvan) te worden.

Intussen heeft de commotie rond de troonswisseling concurrentie gekregen van de abdicerende paus en zijn net gekozen opvolger. WA en Máxima zijn gingen Rome voor de inauguratie van deze nieuwe eerste vertegenwoordiger van god op aarde. Natuurlijk, religie en adel hebben dezelfde belangen.



hoogheden feliciteren een heilgheid

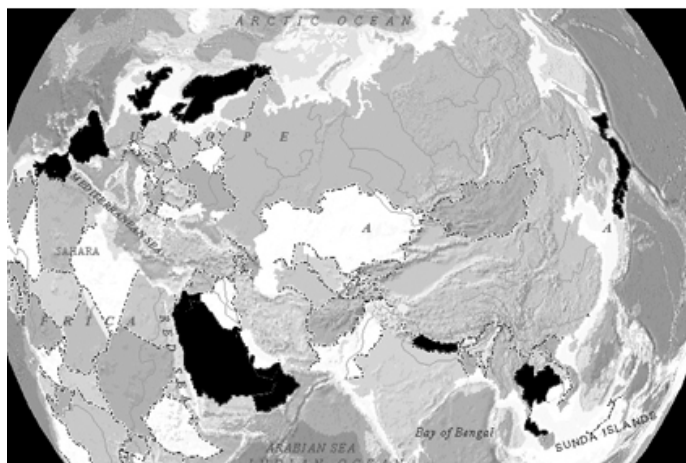
Tweet: God, de paus en oranje. Iets in mij zegt dat er met dit trio iets niet goed zit. Heeft het met geloofwaardigheid te maken?

Als dit wordt gepubliceerd is de kroning waarschijnlijk achter de rug (*nog niet, red.*) en zijn we een nieuw tijdperk onder een nieuwe koning binnengetreten. Een tijdperk ook waarin de monarchie meer dan ooit ter discussie zal staan. En dus een tijdperk waarin de vrijdenkerij meer dan ooit een bijdrage kan leveren aan de discussie over onze toekomst. Daarbij zijn de sociale media een prima en gemakkelijk bereikbaar medium om uw stem te laten horen. Mijn advies is om daar, zowel in verenigingsverband als individueel, zo goed mogelijk gebruik van te maken. Het maakt het leven leuker.

De doodlopende weg van de monarchie



Monarchieën (zwart) in 1900



Monarchieën (zwart) in 2000

Droom



GERHARD ELFERINK (1943, Twente) is voormalig farmaceut; thans o.a. bestuurslid van De Vrije Gedachte

Het Nationaal Comité Inhuldiging roept de Nederlandse bevolking op, inspirerende dromen te manifesteren ter inspiratie van de nieuwe koning. Dat schijnt nodig te zijn. Ik ben er de man niet naar aan een dergelijke hulpkreet geen gevolg te geven.

Mijn droom is een land waarin een ruime meerderheid van de bevolking bepaalde medemensen niet meer aanspreekt met baas, hoogheid, majesteit, of welke andere pré-democratische titel dan ook, en dus blijkt heeft gegeven de slavenmentaliteit te hebben afgeschud en de weg is ingeslagen van het vrijdenkend burgerschap, zo onontbeerlijk voor een goed functionerende democratie.

Als de knecht ophoudt zich als knecht te zien en de lakei zichzelf als lakei, is de baas geen baas meer en de koning geen koning. Dan is de weg vrijgemaakt voor een échte democratische staatsvorm; een staatsvorm waarin noch voor een koning noch een president plaats is.

Voor velen is een republiek niets anders dan een monarchie waarin de erfelijke koning is vervangen door een gekozen president. Dat is een onjuiste, veel te eenzijdige, benadering. Republiek komt van ‘*res publica*’ dat ‘algemene zaak’ betekent. Republiek staat dus voor een staatsvorm die het algemeen belang dient. Dus niet enkel het belang van de aanzienlijken (aristocratie) of de rijken (plutocratie), maar dat van het gehele volk (democratie). In zo'n republiek heeft het soevereine volk alle macht. Republiek is dus synoniem aan democratie en heeft in wezen niets van doen met welk presidentieel systeem dan ook.

Presidentieel systeem of niet, het zijn allemaal manieren waarop in een republiek het representatieve democratische landsbestuur gestalte kan krijgen. Toen in het nabije of wat verdere verleden in tal van landen de soevereiniteit van de vorsten overging op het volk, heeft men, vastgeroest als men nu eenmaal was in oude structuren, niets beters weten te verzinnen dan op de voormalige positie van de vorst simpelweg weer een ander individu neer te zetten, met dat verschil, dat men hem voortaan president noemde en niet voor erfopvolging in aanmerking liet komen.

Een apart, naast parlement en regering, functionerend presidentschap vervangt in feite de ‘Kroon’, met als gevolg dat zo'n president ergens toch weer een surrogaat koning is! In een volwassen democratie hebben we noch een koninklijk noch een presidentieel systeem nodig. Beide systemen, met hun niet te onderschatten autocratische uitstraling, houden naast de volkssoevereiniteit toch weer een andere soevereiniteit, hoe afgezwakt dan ook, in stand. En dat is verkeerd.

In een échte representatieve democratie is het parlement, en alléén het parlement, het hoogste orgaan.

Het bestuur daarvan, het presidium, geeft leiding aan de wetgevende en controlerende taken van het parlement.

Daarnaast dient het bestuur ook de vorming van regeringen te initiëren en te coördineren en ze afsluitend te installeren. De voorzitter van de regering, de premier, dient rechtstreeks te worden gekozen.

Het direct kiezen van de premier geeft het electoraat de mogelijkheid het parlement een opdracht mee te geven welk soort regering gewenst is. Op die manier kan het electoraat, als enige soeverein, zijn invloed doen gelden op zowel de uitvoerende als controlerende macht.

Om te voorkomen dat veel bevoegdheden, lees macht, in één hand komen, zal ook de gekozen premier geen ‘sterke man’ maar een ‘*primus inter pares*’ dienen te zijn. Voor het nemen van beslissingen dient ook de gekozen premier ingebed te zijn in het geheel van parlement en regering.

Indien de direct gekozen premier er niet in slaagt een regering te vormen die op voldoende steun in het parlement kan rekenen, is het de beurt aan het parlement een nieuwe premier te benoemen.

De premier vertegenwoordigt regering en land in alle bestuurlijke zaken. Andere zaken, zoals de meer ceremoniële, worden uitgevoerd door het bestuur van het parlement, waarbij zijn voorzitter al dan niet als staatshoofd kan fungeren. Nodig is het niet. Een democratie kan best zonder!

De ceremoniële taken dienen wel van allerhande poespas te worden ontdaan. De onzinnige staatsbezoeken, met hun militaire franje, kunnen in ieder geval worden afgeschaft. Die daten immers nog uit de tijd toen afstanden nog écht afstanden waren en hele landstreken nog het privébezit van bepaalde families. Eens in de zoveel tijd kwamen vorsten bij elkaar op visite om elkaar te leren kennen, om via het arrangeren van huwelijken hun gebied en macht uit te breiden of territoriale twisten zonder geweld bij te leggen.

Nadat zich natiestaten hadden gevormd en de meeste vorsten hun soevereiniteit moesten afstaan, bleven voornoemde bezoeken doorgaan – nu onder de naam van staatsbezoeken – ofschoon alle oorspronkelijke redenen inmiddels waren komen te vervallen. Natiestaten worden niet meer zomaar groter of kleiner, ze hebben internationaal vastgelegde grenzen, en de macht berust voortaan bij regeringen en parlementen, die ook voor het buitenlandse beleid verantwoordelijk zijn. Die hebben op hun beurt tegenwoordig een keur aan internationale podia waar ze zowel formeel als informeel met elkaar over van alles en nog wat kunnen overleggen, zodat meerdaagse folklore- en eetfestijnen écht niet meer nodig zijn!

Naast regering en parlement is het wenselijk een onafhankelijk Constitutioneel Hof te hebben, dat men zich als een samensmelting van de huidige Eerste Kamer en de Raad van State kan voorstellen. Dit Hof controleert nieuwe wetten en regels op hun al dan niet in strijd zijn met de Grondwet en of ze billijk zijn in de ruimste betekenis van het woord. Daarnaast functioneert het Hof als ‘Ombudsman’ voor alle ingezetenen die klachten over dan wel conflicten met een overheid hebben. In een democratie hebben we op landsniveau aan Parlement, Regering en Constitutioneel Hof écht voldoende!

Een nieuwe koning – fijn of niet?



ROB VAN GRIEKEN (1970, Wormerveer), ondernemer en historicus

Er komt een nieuwe koning! Is dat fijn of niet? Het is natuurlijk erg merkwaardig dat ons land voortkomt uit de rebelse, ondernemende strijders van de 16de en 17de eeuw, en dat dat verworpen is tot een (eveneens typisch) Nederlandse slepende periode waarin de Oranjes verworpen zijn tot koning en nu te boek staan als de leidende familie van het land. Ik voel mijzelf erg aangetrokken tot de Nederlanders die de Republiek hebben gesticht: ondernemers die durfden, lef hadden en scoorden.



Nu is het de vraag of die typische ‘VOC mentaliteit’ echt zo bestond als romantici hem graag weergeven, maar een mooi beeld vind ik het wel. Op die manier een beetje romantiek en sfeer in het land brengen hoeft natuurlijk niet erg te zijn. En dat die hele geschiedenis van ons mooie land ertoe leidt dat toevallig ene Willem-Alexander uit Wassenaar koning wordt is anno 2013 natuurlijk wel achterhaald. En dat hij een aantal jaar geleden met zijn pracht en praal Máxima uit haar carrière in New York wist los te trekken om met hem ooit zijn koninkrijk te kunnen besturen, is ronduit gek. Maar ik vind wel dat het een geslaagde missie is geweest. Niet omdat Máxima zo’n goede bestuurder zou zijn. Maar het is wel fijn dat ze een slimme, doortastende dame is, die het marketingtechnisch erg goed doet. Met de wat ongecompliceerde Willem-Alexander vormt ze zo een goed duo: goedlachs, bereid hard te werken en gelukkig niet met de pretentie om bijvoorbeeld ooit uit te groeien tot despoot. Hun kinderen hebben dat zo te zien ook alvast niet. Precies goed zo. Want je moet er toch ook niet aan denken dat mannen als Wilders, Rutte, of Samsom, of in het verleden mannen als Balkenende of Fortuyn, de ‘troon’ van het presidentschap zouden bestijgen in Nederland. Zonder de Oranjes is Nederland toch ontdaan van wat franje en niveau. Het mist de grandeur of het niveau van een Napoleon of Caesar maar gelukkig ook de uitwassen van menig despoot.

Nu is het wel de vraag hoe Willem-Alexander het gaat doen. Want het is waarschijnlijk toch een verschil voor Rutte of de gepokte en gemazelde Beatrix hem even diep in de ogen kijkt met een kleine berisping, of dat Rutte of een van zijn opvolgers de nieuwe koning de kaas van het brood eet. Dat laatste moeten we dan niet hebben want dan gaat het vroeg of laat een keer mis. Het beste zou dan ook zijn als Máxima lekker naast Willem-Alexander zit en ze in ieder geval samen het werk gaan doen. Het is daarom ook prima dat Máxima koningin wordt. Daarom vooralsnog: leve de nieuwe koning en koningin! En laten ze in de voetsporen van de VOC maar lekker vaak op handelsmissie gaan! Een hoop spiegeltjes en kraaltjes mee en handelsrelaties opbouwen!

Rest de vraag: hoe sneu is het dat Willem-Alexander’s lot bij geboorte al vaststond? Dat is helemaal niet erg. Voor de meeste mensen op aarde staat het lot bij de geboorte al vast. En vaak is dat bepaald geen fijn lot. Ik denk dat een ruime meerderheid vóór geboorte heel wat over zou hebben voor een plekje als nieuwe koning van Nederland. Hoeven we helemaal geen medelijden mee te hebben!

Een les in democratie uit Sierra Leone



LEX VINK (1943, Zuid Bijerland) was luchtverkeersleider op Schiphol en werkte bij de luchtvaartorganisatie Eurocontrol te Brussel tot zijn pensionering in 2004.

Een jaar of twaalf geleden was ik beroepshalve in de Verenigde Staten. Ik was op weg naar een conferentie in California, maar had besloten eerst een tussenstop te maken in New York. Op de luchthaven Long Island MacArthur Airport, een kleine 100 km ten oosten van Kennedy Airport, liep een experiment met een nieuwe technische toepassing in mijn vakgebied, die ik wilde onderzoeken.

Hoe reis je daar naar toe? Het gemakkelijkst is een auto huren en een uurtje geduld oefenen in de afgesloten ruimte van je cocon genaamd auto. Comfortabel maar saai. Ik verkoos de trein te nemen en onder de mensen te zijn. Dat kon, ieder uur vertrok een trein naar Babylon, de dichtstbijzijnde hoofdplaats. Daar aangekomen stond bij het station een drietal taxi's. Oude bakken uit de jaren zeventig. De chauffeurs zaten, of liever lagen, in hun Chevrolets en Fords met de benen uitgestrekt op het dashboard. Een van de chauffeurs kwam langzaam overeind en bleek bereid mij naar mijn bestemming te voeren.

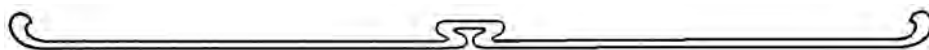
Al spoedig ontspon zich een gesprek. In het New Yorkse zijn de mensen spraakzaam – dit overigens in tegenstelling tot Californië waar veel mensen in *gated communities* leven en ook een afsluitend hek voor de mond geplaatst lijken te hebben.

Het eerste gespreksonderwerp betrof mijn bestemming en daaraan gerelateerd de luchtvaart in het algemeen en mijn beroep, de luchtverkeersleiding, in het bijzonder. Mijn taxichauffeur bleek een kenner. Op de hoogte ook van de geschiedenis. Met name de indertijd geruchtmakende verkeersleidersstaking van 1981, waarbij toenmalig president Reagan 11.000 verkeersleiders ontsloeg. Dat was driekwart van het totaal. Mijn chauffeur vond dat terecht. Piloten waren immers slechts veredelde taxichauffeurs en verkeersleiders, de *tsaren* van de luchtwegen, waren arrogant. Mijn argumenten over de veiligheid en de risico's van het inzetten van minder getraind alternatief personeel werden weggevuurd. Er waren toch geen ongelukken gebeurd?

Later kwam de geijkte vraag “*Where are you from?*” Nederland bleek hij te kennen. Slinks vroeg hij mij of Nederland ook een democratisch land was. Mijn bevestigend antwoord werd echter niet aanvaard: “Hebben jullie dan een president?” vroeg hij. “No Sir, we have a *queen*.” Hij keek me aan in de achteruitkijkspiegel en vroeg met een grijns of wij onze *queen* ook om de zoveel jaar konden kiezen, in een democratisch verkiezingsproces. Een land met erfelijke, niet verkiesbare posities kon immers geen democratie worden genoemd.

Wat kon ik anders doen dan hem gelijk geven? We waren al aangekomen bij onze bestemming toen hij mij vertelde dat hij een illegale immigrant uit Sierra Leone was die graag in de luchtvaart had willen werken, maar daar niet de vereiste identiteitspapieren en inmiddels niet meer de leeftijd voor had.

De experimentele ontwikkeling die ik ging bekijken op de luchthaven bevond zich ergens achteraf in een kelder. Ik stelde vast dat het niet praktisch werkbaar was en dat we vanuit Europa er geen aandacht meer aan hoefden te besteden. Het heeft ook in Amerika het daglicht uiteindelijk niet gezien. Van de les in democratie van mijn Sierra Leone taxichauffeur is mij na zoveel jaar meer bijgebleven dan van de technische ontwikkelingen die ik ging onderzoeken.



Twiet twiet

Máxima koningin, minima schraalhans keukenmeester...

Jan Bontje

De neus van Wilhelmina



ANTON VAN HOOFF (1943) is klassiek historicus te Nijmegen en sinds 2009 voorzitter van De Vrije Gedachte www.devrijegedachte.nl

Als zij koning Christian van Denemarken was gevolgd ...

“Als de neus van Cleopatra korter was geweest, zou het aanschijn van de wereld veranderd zijn,” zegt Blaise Pascal in zijn *Gedachten* (162). Met deze uitspraak wilde de Franse denker de ijdelheid van de wereld aan de kaak te stellen. De historische achtergrond is het verhaal dat Octavianus, de latere keizer Augustus, afknapt op haar kokkerd van een neus. Daarom bezweek hij niet voor de charmes van de Egyptische koningin, waarvoor Julius Caesar en Marcus Antonius eerder wel gevallen waren. Maar stel je nu voor dat ook Augustus verliefd was geworden. Dan was de geschiedenis van het Romeinse Rijk heel anders verlopen en had de wereld er nu heel anders uitgezien.

Wilhelmina als virtuele geschiedenis

In het denken over het verleden is ‘de neus van Cleopatra’ komen te staan voor de als-wat-dan-redeneringen. “Als Lee Harvey Oswald op 22 november 1963 ernaast had geschoten, had John F. Kennedy vast een einde gemaakt aan de Amerikaanse interventie in Vietnam.” Of: “Als Hitler op 20 juli 1944 uit de weg was geruimd door Von Stauffenberg, hadden miljoenen de Tweede Wereldoorlog overleefd, onder wie Anne Frank.” Bij zo’n gedachtegang mompelt de historicus: Daar heb je weer eens de neus van Cleopatra.

Nu zijn speculaties over een neus of een moordaanslag niet erg interessant. Hier speelt toeval een beslissende rol. Von Stauffenberg’s tirannedoding was gelukt als hij zijn tweede tas met explosieve lading gewoon naast de eerste had gezet (in tijdnood kreeg hij de ontsteking met zijn drie resterende vingers niet snel klaar en liet de andere tas maar achter). En als niet iemand gedachteloos de tas met tijdbom met de voet onder de massief houten tafel had geschoven... En als de ramen van de vergaderbarak wegens de juluhitte niet open hadden gestaan, was de impact van de explosie veel groter geweest.

Boeiender wordt het als er indertijd een alternatief voorhanden was en nog boeiender is het als dat alternatief echt overwogen is, met andere woorden als er een menselijke beslissing in het spel was. Dan wordt ‘virtuele geschiedenis’ meer dan een gratis spel. Te vaak stellen historici immers het verloop van de geschiedenis als onvermijdelijk voor. Redenerend vanuit de onherroepelijke uitkomst ‘verklaren’ zij waarom de dingen moesten verlopen zoals ze zijn verlopen. Het doordenken van alternatieve scenario’s helpt enorm om de geldigheid van verklaringen te toetsen.

Bij een college ‘virtuele geschiedenis’ gebruikte ik graag het voorbeeld van Wilhelmina’s vlucht op 13 mei 1940. Hieraan lag immers een weloverwogen beslissing ten grondslag.

Een Oranje kijkt niet

Nog op 9 mei 1940, de dag vóór de Duitse inval, meldde *Het Nieuws van de Dag* dat Juliana de geschiedschrijver Hendrick van Loon vriendelijk doch beslist had bedankt voor zijn aanbod om zichzelf, haar moeder en haar man in geval van nood onderdak te bieden in New York. ‘Als geboren Nederlander en een kenner van de Nederlandse geschiedenis’ zou hij toch horen te weten ‘dat vijf eeuwen lang het Huis van Oranje voor geen enkel gevaar op de vlucht is geslagen. [...] Onze plaats is hier in Nederland, of er gevaar dreigt of niet. Wij zullen nooit onze post verlaten.’ Vier dagen na deze fiere verklaring zaten Juliana, haar kinderen, haar man en haar moeder veilig in Londen. Ook de koffer met effecten was niet vergeten. De leden van het kabinet die overrompeld werden door het gedrag van de Kroon, besloten toen ook maar te gaan. Deze ministers, die altijd zijn gehoord als zwakkelingen, lieten welbewust hun gezinnen achter. Zo wilden zij de schijn vermijden uit eigenbelang te handelen.

De mythe wil echter dat de vorstin met grote tegenzin, zwichtend voor de aandrang van het kabinet naar Engeland is gegaan. In een neergehaald Duits vliegtuig zouden plannen zijn gevonden haar in Berlijn te interneren. Zij was alleen bereid aan boord van een Engels oorlogsschip te gaan als het koers zette naar Zeeuws-Vlaanderen om daar aan de zijde van haar troepen te kunnen zijn. Dit voornemen werd door de krijgshandelingen verijdeld. Zo is het aan generaties Nederlanders verteld en ’s Rijks

geschiedschrijver Lou de Jong, die in Londen veel bewondering kreeg voor de ‘enige man in de regering’, heeft dat beeld een wetenschappelijke rechtvaardiging gegeven. Het is goed te begrijpen dat De Jong zich sterk met Wilhelmina identificeerde. Ook zij betoonde immers haar helden-dom achter de veilige microfoon in Londen.

Van der Zee stelt brutale vragen

De rijksbiograaf van Wilhelmina, Cees Fasseur, heeft iedereen die het waagde te twijfelen aan de wijsheid van Wilhelmina's besluit de mantel uitgeveegd. Vooral was hij gebeten op Nanda van der Zee. Zij heeft de euvele moed gehad om de brutale vraag te stellen of Wilhelmina door haar vlucht niet heeft bijgedragen aan de sjoah van de Nederlandse Joden. Nu munt haar *Om erger te voorkomen* (1997) niet uit door wetenschappelijke methodiek en documentatie, maar het boek stelt wel de goede



Nanda van der Zee

vraag, het begin van goede wetenschap: was Wilhelmina's vlucht een wijze daad? Voor Van der Zee is Wilhelmina's schielijke vertrek een van een hele reeks van de dubieuze gedragingen dat het eigengereide staatshoofd vóór en tijdens de oorlog vertoonde. In de jaren dertig verzette ze zich tegen de aanleg van een Joods vluchtelingenkamp in de buurt van haar paleis 't Loo. Het gevolg was dat het Westerbork werd, vlak aan de Duitse grens, vanwaar de Nederlandse Joden tijdens de bezetting zonder veel ophef naar de Duitse moordkampen konden worden afgevoerd. Hoewel haar vlucht gemotiveerd werd met het belang van het rijk, dat immers veel meer omvatte dan Nederland, was er geen haar op haar hoofd die eraan dacht naar Nederlands-Indië

of de West te gaan. Al op 24 mei 1940 wees W.F. Wertheim, indertijd hoogleraar aan de Rechtshogeschool in Batavia, dat het beginsel van *staatsnoodrecht* een verplaatsing van de regeringszetel naar Batavia rechtvaardigde, ook al ging de Grondwet uit van een regering in Nederland.

Hij en bijvoorbeeld ook minister Welter van koloniën verwachtten dan ook dat de regering zich zou vestigen op het territorium van het Koninkrijk der Nederlanden in Oost-Indië. Dat was op dat moment – anderhalf jaar vóór Pearl Harbor – een volstrekt reële optie. Maar Wilhelmina, die het Rijk van Insulinde gedurende haar lange leven nooit heeft bezocht, zag op tegen de tropische hitte van Batavia, ook al verzekerde Welter haar dat er tegenwoordig airconditioning was. Zo'n saillant detail maakt eens te meer duidelijk hoe volstrekt egocentrisch haar gedrag is geweest.

Op haar rol als staatshoofd in Londen is volgens Van der Zee ook wel het een en ander aan te merken. Ze nam ze alle tijd haar dochter en kleinkinderen in Canada op te zoeken, waardoor de Kroon lange periodes feitelijk niet functioneerde.

De onthoofding van Nederland

Het ernstigste gevolg van haar vlucht echter was dat Wilhelmina het Nederlandse bestuursapparaat onthoofdde. Het onvoorzien bestuursvacuüm dat zij en haar regering creëerden, werd prompt door Hitler opgevuld. Anders dan de Duitsers van plan waren, werd ons land niet zoals België en Denemarken onder militair gezag geplaatst. Ons land genoot het twijfelachtige voorrecht van een burgerlijk bestuur onder Seyss-Inquart. Hij werd al op 29 mei 1940 in de Ridderzaal geïnstalleerd. Willig volgden de Nederlandse ambtenaren de directieven van hun nieuwe hoofden. Hun ambtenarentrouw leidde tot medeplichtigheid aan de vervolging van de Joodse landgenoten. Dit treurige verhaal van accommodatie en collaboratie is inmiddels genoegzaam bekend.

Leopold van België

Nanda van der Zee maakt in haar requisitoir niet de vergelijkingen die voor de hand liggen. Ze constateert slechts dat Nederland na Polen het hoogste percentage van zijn Joodse landgenoten verloor, te weten 75%. Maar hoe verging het de landen waar het staatshoofd bleef? Leopold III van België capituleerde aan het hoofd van zijn leger. De eerste jaren werd hij ongemoeid gelaten in het paleis van Laken. Pas in 1944, na de landingen in Normandië, werd hij afgevoerd naar Duitsland. Door zijn halfslachtige houding had hij zich stevig gecompromitteerd, wat hem na de oorlog betaald werd gezet. Toen bleek opeens heel België in het verzet te hebben gezeten. Maar was de koningskwestie het niet waard dat een veel hoger percentage Belgische Joden de Duitse bezetting overleefde? Zij profiteerden er onder andere van dat de Duitse bezetting de eerste jaren alleen militair was. Bovendien hadden de Belgen in de Eerste Wereldoorlog hun les geleerd. Zij wisten wat ze van een

Duitse bezetter hadden te verwachten. Nederlanders waren eenvoudig te netjes en naïef om te bedenken dat het land van de *Dichter und Denker* tot de verschrikkelijkste barbarij in staat was. Burgemeester De Monchy van Den Haag vroeg aan de eerste de beste Duitse officier die hij in mei 1940 tegenkwam, wat er met de Joden zou gebeuren. Niets, verklaarde de militair, dat was een Nederlandse zaak. De Monchy was opgelucht: op het woord van een Duitse officier kon je immers aan.

Christian van Denemarken

Denemarken had niet de leerzame ervaring van een Duitse bezetting gehad, wat de vergelijking met Nederland treffender en pijnlijker maakt. Dat land bood op 9 april 1940 alleen formeel verzet tegen de Duitse invasie. De Deense troepen trokken zich terug in hun kampementen, waar ze tijdens de Duitse bezetting bleven. De ministerraad en koning Christian X bleven in Kopenhagen op hun post en oefenden hun functies uit. Niet alleen het bestuursapparaat bleef intact, zelfs het politieke systeem bleef functioneren. Nog in maart 1943 werden er verkiezingen gehouden, waarbij de partijen die het nationale kabinet steunden 95% van de stemmen haalden bij een opkomst van 90%, terwijl de Deense nazi's slechts 2% behaalden. Ja, de Duitse chantage heeft de Deense regering gedwongen tot de diepste vernederingen, zoals de toetreding tot het anti-Komintern-pact op 25 november 1941, maar er bleef een nationale centrale op zijn plaats. De Denen bleven hun interne zaken zelf regelen. Het Duitse militaire gezag liet de zaken maar al te graag aan hen over.

De Kroon was heel zichtbaar als symbool van nationale identiteit. Christian (koning 1912-1947) ging door met zijn dagelijkse morgenrit te paard door de straten van de hoofdstad. Geen lijfwacht vergezelde hem, terwijl de mensen hem uitbundiger dan tevoren begroetten. Het verhaal dat hij met een gele Davidster op de borst gespeld door de stad reed om zijn solidariteit met zijn Joodse landgenoten te betuigen, is een mythe. Maar dit fraaie verzinsel van Leon Uris in zijn *Exodus* (1957) staat voor de hogere waarheid dat de koning pal stond voor zijn Joodse landgenoten. In de lente van 1942 weigerde de koning medewerking aan de invoering van anti-Joodse wetten. Toen de Duitsers ten slotte op 29 augustus 1943 het bestuur volledig in



Christian X te paard

handen namen, waren genoeg mensen moreel voorbereid om te weten wat er gedaan moest worden. In de nacht van 1 op 2 oktober 1943 hielden de Duitse troepen een razzia waarbij slechts ongeveer 500 Joden werden opgepakt. Zij werden naar Theresienstadt overgebracht. 430 van hen kwamen levend terug. In dezelfde dramatische nacht van 1 oktober 1943 werden 6000 joden door hun landgenoten met boten overgebracht naar Zweden. Zo heeft 98% van de 7000 Deense Joden de oorlog overleefd. Toen zij terugkeerden, troffen zij in het algemeen hun eigendommen ongeschonden aan.

Natuurlijk kan men van alles tegen de vergelijking inbrengen. De Sont is stuk smaller dan de Noordzee. En het aantal Joodse Denen was natuurlijk van een andere orde van grootte dan die van Nederland. Waarom het echter gaat is dat de Denen in 1943, toen de massamoord op de Nederlandse Joden al praktisch was voltooid, een cruciaal uitstel hadden. Dat uitstel zorgde ervoor dat men in 1943 niet meer naïef was. Het blijven van Christian X was daarbij een gewichtige, zo niet de doorslaggevende factor.

Wilhelmina als symbool van Nederlands overleven

Misschien kon Wilhelmina achteraf uitgroeien tot nationaal symbool van onverzettelijkheid, omdat de meeste Nederlanders zich in haar herkenden als iemand voor wie het eigen overleven boven alles ging. Natuurlijk gaat het niet aan haar de schuld te geven van de massamoord op de Joodse Nederlanders. Ze zal wel oprecht hebben geloofd dat haar vlucht in het nationale belang was. Machthebbers hebben nu eenmaal een fantastisch vermogen zich wijs te maken dat het redden van het eigen hachje het algemeen belang dient (opeens denk ik aan de scène op het eind van *Dr. Strangelove* als de atoombommen ontploffen en de Amerikaanse top naar de veilige mijnschachten wil gaan). De gerechtvaardigde vraag is of haar vlucht achteraf gezien zo 'nuttig' is geweest zoals Fasseur met alle geweld wil doen geloven.

Als Wilhelmina nu eens vanaf mei 1940 dagelijks door Den Haag had gefietst ...



Het klokje van zeven uur en dus...



JAN VAN DER WERFF (1939 Hilversum) is gepensioneerd omroepmedewerker; hoofdredacteur van De Vrijdenker

Koningin Kaskoeskielewantrix zat op haar troon te regeren. Ze mopperde dat het een aard had: “Al dat geregeer; ik heb er genoeg van! Ik doe dit nu al 33 jaar en wil er wel eens vanaf.” Zij trok aan het schellekoord. Daar kwam Krokelerutte, de eerste minister, al aangelopen.

“Goedemorgen, Sira van een koningin, wat kan ik voor u doen?”

“Krokelerutte, ik heb er genoeg van.”

“Waar hebt u genoeg van, Sira van een koningin?”

“Van dat geregeer natuurlijk. Ik denk er net zo over als mijn collega van Lombardije indertijd: zij dacht bij d'r eigen: ‘Laat ze de rambam krijgen.’”

“Maar... maar, Sira van een koningin, wie moet er dan regeren?”

“Hij natuurlijk,” sprak de koningin terwijl ze wees op haar zoon die net binnenkwam. “Mijn zoon, de Prins van Magenta.”

De kroonprins was niet alleen. Hij had zijn vrouw, prinses Waxina, meegebracht.

“Zoon,” zei de koningin, “ik stop er mee. Jij wordt de nieuwe koning, koning Kaskoeskielewan de Vierde.”

“Nee,” riep prinses Waxina, “hij wordt koning Kaskoeskielewanjer, want hij is een kanjer!”

“En zijn opa droeg een anjer,” zei Krokelerutte.

“Dat is dan afgesproken,” zei de koningin.

“Maar ik dan?” vroeg prinses Waxina. “Word ik koningin of blijf ik prinses?”

“U wordt koningin Waxina,” zei de eerste minister royaal.

“Kan dat eigenlijk wel?” vroeg koningin Kaskoeskielewantrix. “Een koning en een koningin?”

“Nee, eigenlijk niet,” mompelde Krokelerutte, “maar weet u wat? De prinses wordt geen koningin met een kleine letter maar Koningin met een hoofdletter. Niemand hoort het verschil! Ha ha ha!”

“Ha ha ha!” lachte het hele gezelschap. “Niemand hoort het verschil!”

“Er moet een groot feest komen als koning Kaskoeskielewanjer wordt ingehuldigd,” zei koningin Kaskoeskielewantrix. “Zorg daarvoor, Krokelerutte.”

“Jawel, Sira van een koningin. Tot uw orders, Sira van een koningin.”

“En laat het hele volk tegelijkertijd het Kaskoeskiele zingen, ons prachtige volkslied, of, nog liever, een variatie daarop.”

“Zoals u wenst, Sira van een koningin.”

En zo gebeurde het. Het werd een groot feest. Het hele volk zong samen het nieuwe Kaskoeskiele, zodat de grond in het hele land er van trilde:

*“Kaskoeskiele van Abcoude ben ik van 't juiste bloed
Den vaderland getrouwe ben ik omdat het moet
De prinse van Magenta ben ik vrij ongeleerd
De pau-hau-hau-hau-haus van Argenta heb ik altijd geëerd”*

Iedereen zong mee. De nieuwe koning maakte het nog feestelijker en deed het volk voor hoe je moest hossen. En alle grote mensen en alle kinderen hosten mee. Ze hosten en zongen dat het een lieve lust was. Maar toen sloeg de klok zeven maal. En jullie weten wat dat betekent: bedtijd. Alle kinderen gingen naar bed en droomden van hun nieuwe koning en Koningin.

Dromen jullie ook maar fijn. Welterusten.



Besnijdenis is toch al verboden?

Voorstel voor een Burgerinitiatief



ANTON VAN HOOFT (1943) is klassiek historicus te Nijmegen en sinds 2009 voorzitter van De Vrije Gedachte www.devrijegedachte.nl

Ook politieke partijen die jongensbesnijdenis afwijzen, zien niets in een verbod, zo meldt de NRC op 18 maart 2013. Dat is een verbazingwekkend standpunt, want jongensbesnijdenis is toch al verboden? Artikel 11 van de Grondwet garandeert immers de lichamelijke integriteit van iedere burger? En zijn er geen organieke wetten tegen kindermishandeling? Sinds 2006 is het ouders zelfs wettelijk verboden een kind te slaan. En dan zouden ze wel het recht hebben om de lichamelijke integriteit van hun zonen operatief te schenden? Alleen bindt niemand de kat de bel aan. Op de website van KRO-Brandpunt, dat op 10 maart 2013 circumcisie aan de kaak stelde, vertelt iemand dat hij geprobeerd heeft een proces aan te spannen tegen zijn ouders, maar hij ving bot want het vergrijp was al verjaard. Het zal nog wel enige tijd duren voordat het Openbaar Ministerie besnijdenisartsen durft te vervolgen. Ook de Inspectie voor de Volksgezondheidszorg en de Kinderombudsman kijken de andere kant op.

Niet alleen is jongensbesnijdenis een vorm van kindermishandeling, zij schendt ook Artikel 6 van de Grondwet, over de vrijheid van godsdienst. Die behelst toch zeker ook de vrijheid van godsdienstkeuze? Hoe kunnen joodse ouders dan het recht hebben om een baby van acht dagen al tot lid van hun religieuze genootschap te maken? Het Nederlandse besnijdersduo van de Loonsteins zei in de Brandpuntuitzending van 10 maart 2013 niet te weten of die ingreep pijn deed. Het is het soort opzettelijke naïveteit waarmee hengelaars vroeger ook ontkenden dat vissen lijden als ze een haak in hun lijf krijgen. Natuurlijk lijden die baby's, zoals uit allerlei lichamelijke reacties blijkt. Maar Pa Loonstein, die met 1500 gedroogde voorhuidjes de kist wenst in te gaan, wil zo'n onaangename waarheid gewoon niet weten. Volgens hem mag besnijdenis niet worden verboden omdat zo'n verbod historisch altijd de voorbode is geweest van Jodenvervolgung. Ja, dan moet iedereen zwijgen, want wie wil met de Shoah in verband worden gebracht? Het is weer een voorbeeld hoe seculieren monddood worden gemaakt.

Aan het argument dat besnijdenis als religieuze plicht in de bijbel staat, heeft de rechtstaat natuurlijk geen boodschap. Het gedogen van jongensbesnijdenis is het zoveelste voorbeeld van het overtreden van de rechtsregels op grond van religieuze groepsmotieven. Godsdienst blijft de rechtstaat gijzelen.

Voor de islam geldt het alibi van een heilige schrift niets eens. In de koran staat niets over besnijdenis. Er is alleen een traditie dat Mohammed zonder voorhuid zou zijn geboren. Waarom heeft allah niet alle jongens meteen zo uitgerust als een blote eikel hem welgevallig is?

Natuurlijk heeft men achteraf medische argumenten bedacht om de ingreep te verantwoorden. Maar zoals uroloog Martin van Balken op 18 maart 2013 nog eens uitlegde: alle claims dat besnijdenis goed voor de gezondheid zou zijn, berusten op drogredenen. Integendeel, zoals iedere medische ingreep zijn er risico's aan de operatie verbonden. In dit geval zijn die niet te verantwoorden als er geen geneeskundige redenen zijn. Daarom heeft de Koninklijke Nederlandse Maatschappij ter bevordering van de Geneeskunde (KNMG) in 2010 het standpunt ingenomen dat het artsen moet worden ontraden om mee te werken aan die medisch onnodige ingreep.

Nu hebben ook 38 Europese artsen zich tegen de Amerikaanse beweringen gekeerd dat besnijdenis zo gezond is. De redenen waarom in de VS besnijdenis zo populair is geworden zijn divers. Een daarvan was dat zo masturbatie werd tegengegaan. Het argument stamt uit de tijd dat men ook penisringen met pinnen naar binnen kon kopen om de ruggenmergverterende onanie te voorkomen. Natuurlijk zijn nu in de VS financiële motieven de doorslaggevende factor; anders dan in Nederland vergoeden de ziekteverzekeringen onvoorwaardelijk de ingreep. De Amerikaanse besnijdenislobby probeert daarom de wereld wijs te maken dat de ingreep goed voor de gezondheid is, terwijl – nogmaals – onpartijdige wetenschappelijke onderzoeken het tegendeel aantonen.

Ik was daarom heel verbaasd onlangs een lid van een D66 werkgroep *unvervroren* te horen verklaren dat islamitische en joodse artsen hadden bewezen dat circumcisie zo goed was. Dat zei iemand van de partij die pretendeert het meest seculier te zijn.

Ook het Humanistisch Verbond, dat in zijn radiospotjes zegt ons te willen behoeden voor overlevering aan de goden, lijdt aan koudwatervrees. In een onderhoud dat ik op 25 januari 2013 met de nieuwe voorzitter Boris van der Ham had, verklaarde hij dat het verbond niet zou meedoen aan een actie die *De Vrije Gedachte* wil beginnen. Het gaat om het organiseren van een Burgerinitiatief. Met 40.000 handtekeningen kan de Tweede Kamer gedwongen worden jongensbesnijdenis als onderwerp op de agenda te zetten. Nee, er zou geen wettelijk verbod moeten komen, want, zoals gezegd, de ingreep is al principieel verboden. Maar natuurlijk verdwijnt een ritueel als besnijdenis niet van de ene dag op de andere. Het heeft tenslotte ook eeuwen geduurd voordat mensenoffers werden vervangen door offerkoeken. Voorlopig zou het al heel wat zijn als de vanzelfsprekendheid ter discussie wordt gesteld. Vandaar mijn idee voor de inhoud van het Burgerinitiatief: laat de wet bepalen dat ouders die hun zoon wensen te besnijden, kennis moeten nemen van de risico's. Als ze de besnijdenis toch willen doorzetten, zouden ze met een handtekening moeten bezegelen dat ze de informatie hebben verwerkt en dat ze de medische, juridische en seksuele risico's voor hun verantwoording nemen.

Droondreiging



LEON WECKE (1932 Wijchen) is polemoloog verbonden aan het Centrum voor Conflictanalyse en –Management (CICAM) van de Radboud Universiteit Nijmegen

Ze kwamen er toch, de stoomtrein, de auto, het vliegtuig. Ze kwamen er toch, het gifgas, de mitrailleur en de atoombom. En de regels kwamen nadien. Soms nogal laat, soms te laat en soms onvoldoende, dat wel. Maar nu is het toch praktisch geregeld, ja toch? En die drones, die zijn ook niet tegen te houden, sterker: ze zijn al onder ons. Meer dan 50 landen hebben ze inmiddels. Gevaarlose en nuttige vliegende fototoestellen en slechts hier en daar eentje met een raket eronder. Hoewel, om die laatste gaat het.

Trouwens, wat is erop tegen? Paxzalvers lopen te hoop, conferenties met deels ongeruste wetenschappers worden belegd. Maar waarom al die drukte? Is zo'n drone-aanval zoveel anders als een traktatie op een kruisraket? Een beetje nauwkeuriger en daarmee ook nog een beetje schoner. Moeten we niet blij zijn met drones in plaats van elkaar een drone-syndroom aan te praten?

Natuurlijk is het internationaalrechtelijk verboden om, en dan ook nog op andermans grondgebied, iemand om zeep te helpen. Maar als het om geduchte vijanden van de staat gaat, dan is het toch beter die ter plekke te elimineren in plaats van een bloedige actie op de grond te entameren? Het bijkomend voordeel is ook nog dat aan de eigen kant geen slachtoffers vallen en de *collateral damage* aan de andere kant ook zoveel mogelijk vermeden wordt. Oorlog kent in de toekomst geen slagveld meer: het is een kwestie van individualisering van de strijd. Eigenlijk is er maar één echt probleem: stel dat de tegenpartij hetzelfde doet. Dat zou heel vervelend zijn en verboden moeten worden. Stel dat er een grootschalige productie van antidrone-drones ter hand wordt genomen of dat men straks in staat is ze retour afzender te sturen. Daar moet dan wel wat op gevonden worden. Maar daar wordt dan ook al vlijtig aan gewerkt. En die kwestie van buitenrechtelijke executies is toch ook een zaak van het bestaande oorlogsrecht – hooguit een beetje aanpassen. Wat een mooi vooruitzicht! Er zal straks geen oorlog meer zijn, hooguit wat vaag gebrom en een enkele booswicht die terecht het loodje legt. 'Oppakken en berechten,' zo wordt er geroepen. Maar dan ga je jezelf opzadelen met een groot, discutabel en gevaarlijk probleem. Moeten we dan permanente Guantanamo Bay's inrichten? Dat zou pas mensonterend zijn. Voordelen van een drone-aanval zijn ook dat de verdachte nadien nog weinig, zeker niet ten nadele van jou, te berde zal brengen. Hier geldt, een beetje cryptisch weliswaar, 'wie zwijgt stemt toe.'

Helaas zijn er nog terroristen, dat wil zeggen lieden die door een staat terrorist genoemd worden – een universele definitie is er niet – en die hebben graag ook een eigen drone. Daar valt wel het een en ander tegen te doen. Excellente militaire dronen, zowel voor de aanval als de verdediging, kosten vermogens waarover deze lieden niet beschikken. En daarbij, als ze wel ermee aan de gang gaan, dan hebben onze drones ze vroegtijdig in het oog én in de andere wereld.

Nog even en de zelfdenkende drone doet zijn intrede. Dan kunnen de gevechtspakken van de dronepiloten aan de militaire wilgen gehangen worden. Een zondags pak is dan het meest geëigend. En

mocht er iets misgaan dan zullen die zelfdenkende dingen zich volautomatisch voor een al even geautomatiseerd Hof van geoliede jaknikkers verantwoorden.

Of is er een sluipende ontwikkeling gaande naar een gewetenloze negatie van mensenrechten en zou je een ieder die dat negeert met een stevige drone voorgoed uit zijn gevaarlijke droon moeten helpen?

Moslims, homohaat en pleeggezinnen



ENNO NUY (1950, Aerdt) is hoofdredacteur geweest van Maandblad De Vrijdenker

Erdoğan is minister-president van een zelfbewust Turkije, dat zich nog niet zo lang geleden op Europa oriënteerde, erbij wilde horen. Maar dat is nu verleden tijd. De Turken hebben ons niet meer nodig en zijn tot een regionale grootmacht uitgegroeid en kennen een economische groei waar Europa jaloers op is.

Net als bijvoorbeeld Marokko vindt ook de Turkse overheid dat ze zeggenschap blijft houden over haar burgers die verkozen het land te verlaten. Zij blijven op een simpele manier staatsburger van het land waar ze geboren zijn omdat ze hun paspoort niet kunnen inleveren.

En die bemoeienis kan soms ver gaan, zoals we ook nu weer ervaren, nu de Turkse overheid meent de Nederlandse regering te kunnen kapittelen over de wijze waarop wij omgaan met pleeggezinnen. Die bemoeienis is natuurlijk onaanvaardbaar en stuitend en het doet me goed dat wij ministers in onze regering hebben die daar klare taal over spreken.

Wat echt schandalig is, is het gegeven dat er nu opeens kabaal wordt gemaakt over een Turks jochie dat al negen jaar uit huis is geplaatst en tot ieders tevredenheid is ondergebracht bij een lesbisch ouderpaar. Tot ieders tevredenheid? Nee, want de biologische ouders van Turkse afkomst zijn er zeer ongelukkig mee.

Negen jaar na dato ziet de Turkse overheid hier opeens een “zaak” in die politiek kan worden uitgebuit. Ik was benieuwd naar het bezoek van Erdoğan aan ons land. En benieuwd hoe onze regering zich opstelt als de bevriende regeringsleider een publicitair slaatje uit deze kwestie probeert te slaan.

Maar nu naar de inhoud. De Turkse reactie heeft naar verluidt niets te maken met het feit dat het pleegouderpaar lesbisch is. Hun verwijt is dat er geen rekening wordt gehouden met culturele factoren en groepsidentiteit. Dat is een wat laffe redenering omdat het “probleem” natuurlijk ontstaat doordat de moslimgemeenschap homoseksualiteit niet accepteert. Anders zou er weinig tot niets aan de hand zijn behalve dan het statistische feit dat er nu eenmaal veel te weinig pleeggezinnen met een moslim-identiteit beschikbaar zijn.

Een uithuisplaatsing is ten principale tijdelijk van aard. Dus ook dit Turkse jochie gaat vroeger of later terug naar het gezin waar hij uit is voortgekomen, ook al is negen jaar inmiddels een zeer forse periode geworden. Maar stel dat het jongetje over een kortere of langere tijd teruggaat naar zijn biologische ouders, dan komt hij terecht in een homovijandige cultuur, terwijl hij de voorgaande 10 tot 12 jaar voorbeeldig en liefdevol is opgevangen in een holebi-omgeving. Wat er ook gebeurt, dat jongetje gaat straks problemen krijgen, juist omdat hij 10 tot 12 jaar in een lesbisch gezin heeft gebivakkeerd.

En in dat licht bezien, is het maar de vraag of het nou zo verstandig was, een kind uit een moslim-omgeving – juist omdat het om een tijdelijke maatregel gaat – onder te brengen in een gezin dat – hoe liefdevol ook – in onze cultuur een logisch en bijna natuurlijk fenomeen is geworden, maar in andere culturen nog lang niet tot de mogelijkheden behoort, omdat emancipatie in die culturen nog lang niet is geland en er voorlopig ook nog lang geen voet aan de grond lijkt te krijgen. Denk in dit verband maar even aan de moslimbroederschap in Egypte en hun opvattingen over vrouwenemancipatie en homoseksualiteit.

Die discussie moet hier wel gevoerd kunnen worden maar de Turkse overheid heeft in deze discussie niets te zoeken, dat maken wij zelf wel uit. En dat het pleegoudergezin inmiddels heeft moeten onderduiken is natuurlijk helemaal schandalig. Heel naar, deze discussie en ze toont nog eens de zwakte van de multiculturele samenleving aan. De Turken dragen hiermee bij uitstek zelf bij aan de zie-je-nou-wel-reactie van de vreemdelingenvezers.

Reacties

Beste Cécile,

dank voor je reactie op mijn gedachte-experiment.

Jij geeft een juiste weergave van de werkelijkheid, maar in essentie betreft het mijn gedachte-experiment niet. Mijn gedachte-experiment trekt dit alles niet in twijfel en heeft al helemaal geen betrekking op wedergeboorte of zielsverhuizing. Mogelijke misverstanden omtrent mijn gedachte-experiment kunnen voor een deel van semantische aard zijn.

‘Ik’ of ‘ik-heid’ zijn in ons taalgebruik onlosmakelijk verbonden met de persoon die die woorden uitspreekt. Als ik het over een ‘ik’ of ‘ik-heid’ heb die volkomen losstaat van mijn bestaande ‘ik’ of ‘ik-heid’, maak ik het mijn toehoorders niet gemakkelijk daar een voorstelling van te maken zonder het te koppelen aan mij als persoon. Dat komt omdat wij in het Nederlands voor ‘ik’ maar één woord kennen. ‘Ik’ wordt in het dagelijkse spraakgebruik altijd gekoppeld aan degene die het woord ‘ik’ uitspreekt.

Wat ik in mijn gedachte-experiment tracht duidelijk te maken is dat het daarbij om ‘ikken’ of ‘ik-heden’ gaat die volkomen los van elkaar staan, maar aan het eind van de gedachtegang toch weer ‘samenvallen’, zij het los van elkaar en onder andere omstandigheden.

Elke dag maken op onze planeet miljoenen ‘ik-heden’ voor het eerst contact met de aardse werkelijkheid. Het zijn allemaal ‘ik-heden’, van bromvlieg tot mens, die voor korte of langere tijd deel uitmaken van de aardse fauna.

In mijn gedachte-experiment stel ik de vraag of Ik het kan zijn die eens door de ogen van zo’n nieuw geborene de wereld in zal kijken. Daarbij moet dan nogmaals uitdrukkelijk worden vermeld dat die nieuwe ‘ik-heid’, die Ik dan ben, niets, maar dan ook helemaal niets, van doen heeft met de ‘ik-heid’ Gerhard Elferink. Daarvan blijft, zoals jij terecht opmerkt, na zijn overlijden niets anders over dan herinneringen, zowel in het geheugen van de nabestaanden als in geschrift, beeld en geluid, en een keur aan diverse chemische stoffen die eens, al dan niet in gecompliceerde structuren, deel uitmaakten van de entiteit Gerhard Elferink. Toch, en nu bereikt het gedachte-experiment zijn clou, ben Ik die nieuwe ‘ik-heid’! Ik ben het dus die met die ogen voor het eerst de wereld in kijkt of, als het een ogenloze grottensalamander is, op een andere manier contact maakt met het ondermaanse.

Zoals Ik destijds voor het eerst als de ‘ik-heid’ Gerhard Elferink het licht der wereld zag, moet het ook mogelijk zijn dat dat nog eens gebeurt in de vorm van een andere ‘ik-heid’. Het experimentele zit hem daarin dat Ik die nieuwe ‘ik’ of ‘ik-heid’ zal zijn! Ik zal het zijn, maar die ‘ik’ staat op geen enkele manier in relatie tot mijn bestaande ‘ik’.

Samenvattend: Zoals Ik eens de ik van de ‘ik-heid’ Gerhard Elferink werd, maar evenzogoed de ik van een andere ‘ik-heid’ had kunnen worden, moet het ook tot de mogelijkheden behoren dat, als de ‘ik-heid’ Gerhard Elferink niet meer bestaat, Ik weer eens de ik van een andere ‘ik-heid’ wordt.

Waarbij wel moet worden opgemerkt dat de Ikken (met een hoofdletter) in zoverre gelijk zijn dat Ik het ben die zintuiglijk als een ‘ik-heid’ contact met de wereld maak en de ikken (met een kleine letter) totaal verschillend zijn.

Hopelijk buigen zich nog anderen over dit gedachte-experiment, waarvan de conclusie weleens een redelijk alternatief zou kunnen vormen voor de verknochte god- en eeuwige-leven-gelovigen in hun verlangen ná hun dood niet voor altijd verdwenen te zijn. Al zal het waarschijnlijk voor velen van deze zelfingenomenen onverteerbaar zijn en blijven dat zij als bestaande entiteit eenmalig zijn.

Gerhard Elferink

Onze voorzitter is niet overtuigd van atheïstisch denken in de Oudheid

Allereerst mijn dank, Anton, voor het geven van je mening. Kennelijk heb je het belangrijk genoeg gevonden, om te reageren. Daar ben ik blij mee. Maar met een paar dingen ben ik het oneens. En ik heb een paar vragen voor je.

Je stelt onder meer het volgende: Xenophanes zou geen godloochenaar zijn geweest, maar de weg vrij willen maken voor een hogere opvatting van god. Ik neem aan dat je bedoelt dat atheïsme en seculier denken niet voorkwamen in de Oudheid en dat het pas ontstaan zou zijn ten tijde van de Verlichting. Je stelt verder dat ik “niet schroom van atheïsten te spreken”. Inderdaad, en ik heb daar de volgende argumenten en voorbeelden voor.

Ten eerste een algemeen argument: Iedere cultuur kent een subcultuur. Al was Hitler nog zo populair, toch waren er ook mensen die tegen hem waren. Al is iedereen nog zo socialistisch, toch zijn er altijd mensen die er niet in geloven. En natuurlijk geldt voor de Oudheid: al is iedereen nog zo met religie bezig, er zijn altijd individuen die er het hunne van denken. Atheïsten heb je altijd al gehad.

Er stond overigens meestal de doodstraf op; maar dat toont juist aan dat ze er geweest moeten zijn. Immers, als er geen atheïsme voorkwam, waarom stonden er dan de zwaarste straffen op? Ze moesten natuurlijk in bedekte termen over hun atheïsme schrijven, onder pseudoniem uitgeven, of gewoon hun mond houden. Je kunt dat een beetje vergelijken met de positie van de homo's in de jaren '50. Je kon wel homo zijn, maar je moest er wel je mond over houden.

Mijn tweede argument wordt gevormd door een aantal uitspraken van Oude Grieken die er bepaald niet om liegen. Wat te denken van een Thales die zegt: *“Alle uitspraken over het heelal moeten gebaseerd zijn op het heelal zelf en niet op één of meerdere goden.”* Anaxagoras werd gearresteerd wegens een beschuldiging van atheïsme. Socrates werd veroordeeld tot het ledigen van de gifbeker, omdat hij de goden van Athene niet genoeg vereerde. Toegegeven: je zou kunnen stellen dat dit nog niet wil zeggen dat hij atheïst was. Maar waarom vond ene Meletos, die als getuige tijdens het proces aanwezig was, het nodig om op te merken dat Socrates een “volslagen atheïst” was? Diogenes meldt het volgende van Bion: *“We horen, dat Bion de Boristeniet, die voortgebracht is door de woeste Scythen, altijd ontkende dat er goden waren.”* In het Athene van de 4de eeuw v.C. circuleerden er meerdere theorieën over de schijn gestalten van de maan: Epicurus liet weten dat hij iedere theorie over de maan prima vond, zolang er maar geen goden aan te pas kwamen. Lucretius sprak in verfoering over hem en noemde hem: “De Vernietiger van de Religie”.

Het derde argument bestaat uit een citaat van professor Jonathan Israel: de hoogleraar haalt in zijn *“Enlightenment Contested”* professor Cudworth aan: Cudworth differentieert het “CORPUS VAN HET OUD-GRIEKS FILOSOFISCHE ATHEÏSME” in vier categorieën: 1 Het Hylopathiaanse atheïsme; 2 Het Atomische atheïsme; 3 Het Stoïsche atheïsme; 4 Het Stratonische atheïsme.

Het atheïstisch denken in de Oudheid, dat door jou wordt ontkend, Anton, bestond dus volgens Cudworth en Israel zelfs uit vier soorten. Je kunt het nalezen op pag. 447 van het geciteerde werk.

Maar ik had nog een paar vragen: Natuurlijk heb je recht op je mening en je bent geenszins verplicht om het met me eens te zijn. Tenslotte zijn we vrijdenkers. Maar zou je als voorzitter van een van de weinige verenigingen die het seculiere denken hoog houden, niet juist een voorstander moeten zijn van literatuuronderzoek naar atheïstisch denken in vroegere tijden? Zou je niet **juist** als voorzitter moeten stimuleren dat er eens onderzocht wordt of er vroeger sprake was van atheïsme?

Als je de hele serie, die jij als “vele jaren breien” omschrijft, op een rijtje zet, heb je een alleraardigst boekje. Een boekje, dat wel degelijk relevant is voor onze vereniging; ook al vindt de voorzitter van niet.

Frans van Dongen

Israël

Ik heb wel eens beter gefundeerde stukjes van mijn leeftijdgenoot Hans Louis Koekoek gelezen. Lang voor het ontstaan van de staat Israël leefden er her en der joodse gemeenschappen in de Arabische wereld. In tegenstelling tot in de christelijke wereld werden deze daar niet systematisch vervolgd. De huidige bewoners van de staat Israël zijn grotendeels niet afkomstig van deze joodse gemeenschappen. De bevolking van de staat Israël bestaat voor het merendeel uit Westerse immigranten en hun nakomelingen. Daarom vormt Israël in het Midden-Oosten een wezensvreemd element. De anti-joodse gevoelens in de Arabische en in het bijzonder de Palestijnse wereld vinden hun oorzaak niet in een religieus gefundeerd antisemitisme of anti-judaïsme maar in een politiek gefundeerd antizionisme. Dit geldt in ieder geval voor de PLO en het Volksfront voor de Bevrijding van Palestina. Bij Hamas zullen er wel religieuze elementen meespreken. Het zionisme is de rekening die gepresenteerd wordt voor het Europese antisemitisme. Maar wie betalen die rekening? Israël ligt op de verkeerde plek. Een joodse staat was meer op zijn plaats geweest in Europa. Bij voorbeeld op het grondgebied van voormalig Oost-Pruisen.

Gijs Stavinga, Hillegersberg

Een nieuwe paus



HANS LOUIS KOEKOEK (1935, Rotterdam) filmer en schrijver, publiceerde onder meer Ongelovige verhalen; zie ook www.hanskoekoek.nl

De televisiebeelden waren zeer overvloedig. Als argeloze tv-kijker kon je vermoeden dat het carnavalsfestijn was doordrongen tot in de hollen en kieren van het Vaticaan. Op het pauselijk bordes verschenen diverse bontgekleurde carnavalsprinsen. Vaak torsten ze een kruis ver boven hun rode kardinaalskalotje. Feestelijk zolang je onder zo'n kruis mag lopen, eraan hangen is minder leuk. Dat vertellen ze ook heel vaak aan de gelovigen.

De topper, de echte Prins Carnaval, liet op zich wachten; zijn feestkleed moest nog aangemeten worden. Men schijnt niet vooraf te weten hoe de komende paus fysiek in elkaar steekt: is hij dik, dun, mager, fors of is het een schriel ventje? Dat laatste ligt niet voor de hand bij katholieke geestelijken, gemiddeld bevinden ze zich qua postuur in de gevarenzone. Maar misschien ervaren zij het als dicht bij de Heer, er valt dus een mouw aan te passen.



Prinsen Carnaval

De huidige Prins Carnaval is een gunstige uitzondering in de indruk die hij maakt op zijn ondergeschikten. Hij is redelijk slank en vief. Hij lijkt een goede directeur voor zijn organisatie, de katholieke wereld. Hij oogt sober en heeft gevoel voor handel, wandel en ledenwinst. Ziet hij een gehandicapte, vlug de auto uit en de gelukkige ongelukkige een streek over het haar geven en meteen de pauselijke zegen. Ja, aan zo'n man heb je iets! Dat spreekt aan.

Wat viel er nog meer op? Dat het godongebruikelijk is dat het hele journaal aan de nieuwe paus werd besteed. Als ik naar het ledental van het CDA kijk, kan ik niet vaststellen dat we in een katholiek land leven. Het wereld- en landelijk nieuws werd gewoon in de wacht gezet. Het journaal vergat dat het een flink deel van de Nederlandse bevolking worst zal wezen dat de katholieken een nieuw opperhoofd hebben gekregen.

Al kijkend en denkend moet men toch constateren dat de katholieke rimram niets, maar dan ook niets, met een waar beleefde geloofsgenootschap te maken heeft. Het is business zoals gebruikelijk. Een geloof dat een eigen bank beheert, hoort dat eigenlijk wel? Wordt niet verkondigd dat een zekere Jezus de tollenaars hardhandig uit de tempel verwijderde? Ging het Jezus niet om een goddelijke vonk en niet om een belangrijke bank in Vaticaanstad? Geld heeft toch niets met geloof te maken, maar met alles van macht.

Tja, resumerend: het katholieke geloof, het zal bij tijd en wijle zeker gezellig zijn. Het ouweltje op je tong is best wel meegenomen, helpt het niet, misschien schaadt het wel. Je weet nooit of de priester wel goed zijn handen heeft gewassen. We weten onderhand wel dat geestelijken gewone mensenstreken hebben. Het katholieke geloof? Gewoon mensenwerk en bij grote organisaties regent het in de regel klachten. De oude paus is erop afgeknapt.